

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 66 • 2. april
Sesjonen 2024–2025

Møte onsdag den 2. april 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 66):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:07]: Representantene Tone Wilhelmsen *Trøen*, Ragnhild Male *Hartviksen*, Himanshu *Gulati*, Tobias Hangaard *Linge*, Kathy *Lie*, Helge André *Njåstad*, Silje *Hjemdal*, Tove Elise *Madland*, André N. *Skjelstad*, Jorodd *Asphjell*, Kirsti *Leirtrø*, Truls *Vasvik*, Lene *Westgaard-Halle*, Kathrine *Kleveland* og Kjerstin *Wøyen Funderud*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Silje *Hjemdal* i tiden fra og med 8. til og med 10. april, og fra Venstres stortingsgruppe om permisjon for representanten Grunde *Almeland* i tiden fra og med 4. til og med 10. april – begge for å delta i Den interparlamentariske unions 150. sesjon, i Tasjkent, Usbekistan
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representantene Lise *Christoffersen*, Lise *Selnes* og Jone *Blikra* i tiden fra og med 7. til og med 11. april, og fra Høyres stortingsgruppe om permisjon for representanten Linda Hofstad *Helleland* i tiden fra og med 6. til og med 11. april – alle for å delta i Europarådets parlamentariske forsamlings andre delsesjon, i Strasbourg, Frankrike
- fra representanten Willfred *Nordlund* om foreldrepermisjon i tiden fra og med 8. til og med 10. april
Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt!

Fra første vararepresentant for Hordaland, Sigbjørn *Framnes*, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Silje *Hjemdal*s permisjon, av velferdsgrunner.

Fra første vararepresentant for Oslo, Sofie *Høgestøl*, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Grunde *Almelands* permisjon, grunnet foreldrepermisjon.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Buskerud: Solveig *Vestenfor* 8.–10. april
For Hedmark: Håvard *Sagbakken Saanum* 8.–10. april

For Hordaland: Stig Atle *Abrahamsen* 8.–10. april

For Nordland: Trine *Fagervik* 8.–10. april

For Oslo: Naomi Ichihara *Røkkum* 8.–10. april

For Telemark: Bengt Halvard *Odden* 7.–10. april

For Sør-Trøndelag: Jan *Grønningen* 8.–10. april

Presidenten [10:02:20]: Representanten Kathy *Lie* vil framsette et representantforslag.

Kathy Lie (SV) [10:02:33]: Jeg har gleden av på vegne av representantene Kari Elisabeth *Kaski*, Grete *Wold* og meg selv å fremme et representantforslag om likestilling av fører- og servicehunder i spørsmål om båndtvang.

Presidenten [10:02:51]: Representanten Silje *Hjemdal* vil framsette et representantforslag.

Silje Hjemdal (FrP) [10:03:06]: På vegne av Fremskrittspartiets stortingsrepresentanter Sylvi *Listhaug*, Himanshu *Gulati* og meg selv har jeg gleden av å sette fram et forslag om valgfrihet for familiene – fri fordeling av foreldrepermisjon.

Presidenten [10:03:24]: Representanten Sofie *Marhaug* vil framsette et representantforslag.

Sofie Marhaug (R) [10:03:38]: På vegne av stortingsrepresentantene Mimir *Kristjánsson*, Freddy *André Øvstegård*, Sigrid *Zurbuchen Heiberg*, Olaug *Vervik Bollestad* og meg selv har jeg gleden og æren av å framsette et representantforslag om erstatning til overlevende og etterlatte etter Alexander L. *Kielland-ulykken*.

Presidenten [10:04:03]: Representanten Mona *Fagerås* vil framsette et representantforslag.

Mona Fagerås (SV) [10:04:18]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentanten Andreas *Sjalg Unneland* og meg selv fremme et representantforslag om å nå salgsmålene for elektriske vare- og lastebiler.

Presidenten [10:04:34]: Representanten Marius *Arion Nilsen* vil framsette et representantforslag.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:04:45]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Helge André *Njåstad*, Hans Andreas *Limi*, Terje *Halleland* og meg selv ønsker jeg å framsette et forslag om økt fjernvarmesatsing for bedre energisikkerhet og frigjøring av kraft.

Presidenten [10:05:07]: Representanten Seher *Aydar* vil framsette et representantforslag.

Seher Aydar (R) [10:05:21]: På vegne av stortingsrepresentantene Kjersti *Toppe*, Marian *Hussein*, Bjørnar

Moxnes, Irene Ojala, Christian Tybring-Gjedde og meg selv fremmer jeg forslag om å stanse nedleggelse av Ulevål sykehus og sikre innbyggerne i hele regionen gode sykehustilbud.

Presidenten [10:05:44]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:05:52]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:05:54]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Cecilie Myrseth, Andreas Bjelland Eriksen og Marianne Sivertsen Næss vil møte til muntlig spørretime. Videre har Stortinget i dag mottatt meddelelse om at statsråd Andreas Bjelland Eriksen på grunn av sykdom likevel ikke har mulighet til å stille i spørretimen.

Statsrådene Cecilie Myrseth og Marianne Sivertsen Næss er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Sveinung Stensland.

Sveinung Stensland (H) [10:06:36]: Mitt spørsmål går til næringsministeren. Regjeringen lovte å forenkle for 11 mrd. kr innen 2025 og gjentok løftet ved flere anledninger. For å synliggjøre arbeidet med forenkling lanserte de attpåtil en forenklingsportal, og det var Jan Christian Vestre veldig stolt av. Nevnte forenklingsportal er en underside på regjeringen.no som ikke har vært oppdatert på over ett år – en statisk nettside en må lete for å finne, med noe tekst og grafikk, og ifølge grafikken ble den sist oppdatert 27. mars i fjor. Da hadde regjeringen, ifølge dem selv, nådd 3,6 mrd. kr av sitt eget mål, og vi var allerede da et godt stykke ut i regjeringsperioden – nå er vi i 2025 – siden har vi ikke hørt noe om dette, og det er vel bare å slå fast at regjeringen ikke har nådd sitt eget mål.

Gitt all oppmerksomhet statsrådets forgjenger forsøkte å skape rundt Forenklingsportalen og regjeringens arbeid, skulle en tro at dette var et arbeid som regjeringen ville prioritere. Dessverre viste det seg nok en gang at regjeringen ikke har noe reelt ønske om å gjøre hverdagen bedre for norske bedrifter, men tror det holder å signalisere en positiv holdning i ny og ne for å forsøke å dekke over den uforutsigbare og skadelige næringspolitikken som faktisk blir ført.

Men bare som et tankeeksperiment: La oss anta at regjeringen fortsatt ønsker å følge Hurdalsplattformen, ha forenkling på dagsordenen, at regjeringen ønsker å holde illusjonen de forsøker å skape, i hevd, nemlig at de skal forenkle hverdagen for norske bedrifter. Kan i så fall

statsråden gi en oppdatering, helst med tallfesting i kroner, på hvordan forenklingsarbeidet går? Og all den tid det ikke kan leses ut fra regjeringens forenklingsportal: Hvordan ligger vi an?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:08:18]: Jeg takker for spørsmålet, selv om det var mye retorikk og forsøk på å svartmale politikken vi har.

Det nyeste tallet vi har, er 5,8 mrd. kr, og vi har ennå som mål å nå vårt forenklingsmål på 11 mrd. kr. Jeg vil bare minne om at det er fremdeles litt tid igjen av denne perioden, og vi har tenkt å bruke den svært godt.

Det er veldig viktig for regjeringen å bruke både ressurser og tid, som min forgjenger gjorde på en glitrende måte, på å både forenkle lover og forskrifter, gjøre ting mer digitalt og gjøre ting enklere, noe som er særlig viktig for de små og mellomstore bedriftene. Dette er et arbeid vi har hatt fullt trykk på hele veien. Det har vi fremdeles, og det handler om alt fra at man skal kunne etablere selskap digitalt, vi har forenklet skattemeldingen, vi har forenklet og digitalisert byggesaksprosesser, og ikke minst er arbeidet med digital bokføring og efaktura, som på sikt kan gi betydelige forenklingsgevinster, også i gang. Vi legger også til rette for effektiv bærekraftsrapportering.

Så det stemmer ikke det bildet som representanten prøver å gi inntrykk av, at ingenting er gjort, og at regjeringen ikke fokuserer på dette. Det følger en linje som Høyre har lagt seg på: Det er lite om egen politikk, men veldig mye hul kritikk av det som pågår. Det er helt riktig: Vi har opprettet En vei inn i virkemiddelapparatet, der bedriftene nå ikke trenger å finne fram på egen hånd. Der har vi håndtert nesten 10 000 henvendelser så langt, og nå er 8 nasjonale virkemiddelaktører og 14 av 15 fylkeskommuner og rundt 300 av 357 kommuner koblet på dette arbeidet. Det er helt åpenbart at det at man har en samordning av arbeidet, gir en forenkling, det gir en gevinst. Så retorikken til representanten stemmer ikke.

Sveinung Stensland (H) [10:10:19]: Da fikk vi et tall, og det viser at vi er halvveis. Men regjeringsperioden er, heldigvis, snart over. En klarer ikke å nå målet på 11 mrd. kr med mindre det går veldig bra de siste tre-fire månedene. Vi kan ikke lese det annerledes enn at signalene fra Vestre har vært misvisende. Regjeringen har jo faktisk ikke foreslått noen ordentlige reformer med mål om forenkling og effektivisering av offentlig sektor, med mål om å redusere byrden for rapportering. Det vi har fått, er mye svulstig retorikk og en nettside som ikke blir oppdatert – vi fikk et tall nå.

Samtidig var det i fjor en undersøkelse som viste at små og mellomstore bedrifter rapporterer om at rapporteringskravene koster 20 mrd. kr. Tidligere har

63 pst. av NHO-bedriftene oppgitt at byråkratbyrden har økt under nåværende regjering, så de som faktisk blir rammet av regelverket, som er nødt til å følge det, mener at forenklingsarbeidet går feil vei. All den tid næringslivet er så tydelig på at dette står til stryk, hvordan mener da regjeringen selv at det står seg? Det er de som merker konsekvensene av regjeringens politikk.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:11:27]: Det er som regel lurt å ta inn ikke bare ett tall, men de mange tallene som jeg la på bordet da jeg ga mitt første svar, før man fortsetter på spørsmålsrunden, men jeg skal selvfølgelig ikke legge meg opp i hvordan man stiller spørsmålene fra representantens side.

Nå har jeg gått gjennom mange steder hvor vi driver med forenkling, alt det arbeidet som er satt i gang. Jeg mener at tidligere statsråd, Vestre, har gjort et glitrende arbeid når det gjelder å sette i gang både reform og arbeid med forenkling for næringslivet. Det er ikke sånn at det bare er å trykke på en knapp og så har man løst alle utfordringene med forenkling, men vi jobber hver eneste dag også for å finne måter for å gjøre ting enklere. For eksempel har man gått fra 42 til 4 søknadsskjemaer i Innovasjon Norge, man har fått på plass et nytt saksbehandlingssystem i Forskningsrådet, og vi har jevnlig møter også med næringslivet for å finne måter å gjøre forenklinger på. Så dette arbeidet har stor prioritet fra denne regjeringen.

Sveinung Stensland (H) [10:12:27]: Nå viser jeg bare til det som SMB-bedrifter og NHO-bedrifter sier selv. Det er jo de som må forholde seg til regelverket. Så kan politikerne snakke om hva de vil, men det er faktisk de der ute som kjenner dette på kroppen.

Nå kan det imidlertid se ut som om regjeringen får litt drahjelp fra EU. I oppfølgingen av Draghi-rapporten har Kommisjonen foreslått å gjøre endringer i allerede eksisterende reguleringer, og for våre bedrifter i SMB-segmentet vil det kunne utgjøre en betydelig lettelse i rapporteringen og spare dem for administrative ekstrautgifter. Utfordringen er som alltid: Det vil ta tid før dette blir gjennomført i norsk rett, og vi vet fra tidligere at EØS-etterslepet er rekordstort. Gitt at regjeringen fortsetter i samme tempo, risikerer norsk næringsliv å få en lang periode hvor de må oppfylle de gamle kravene i påvente av at de nye blir gjennomført i norsk rett. Det blir en stor konkurranseulempe vis-à-vis europeiske konkurrenter. Så mitt spørsmål er: Hva gjør statsråden konkret for å imøtegå og redusere den ulempen det kan medføre for norske bedrifter, og kan hun gi et anslag for hvor lenge norske bedrifter risikerer å ha dårligere rammevilkår enn EU, når de har fått på plass sine forenklingstiltak?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:13:34]: Jeg er litt usikker på om jeg oppfattet spørsmålet her, men det som er sikkert, er at det er helt riktig at EU-kommisjonen nå jobber mye med forenklingstiltak, som også vil påvirke Norge. Norge er en integrert del av det indre markedet, det er viktig at våre bedrifter har like konkurransevilkår inn i det. Derfor jobber også regjeringen veldig intenst med å ta ned etterslepet på EØS-saker nå, særlig på områder som har stor betydning for norsk næringsliv. Og det er riktig, EU-kommisjonen la fram sin pakke, Omnibus-pakken, som er en revisjon, som også vil kunne påvirke Norge, og det arbeidet følger selvfølgelig også regjeringen med på. Det viktigste for regjeringen er å sikre at næringslivet har gode rammebetingelser, at man ikke får konkurranseulemper med tanke på regelverk som kommer fra EU. For mitt eget departement besluttet vi at vi tar inn CRMA f.eks. på fredag.

Sveinung Stensland (H) [10:14:38]: Alle er enig i at vi skal ha gode rammebetingelser for bedriftene våre, men det er da viktig at vi henger med. Signalene fra regjeringen er på den ene siden at vi skal styrke norsk markedsadgang og ivareta EØS-avtalen, men på den andre siden er de tydelige på at de vil utsette implementeringen av enkelte rettsakter på nærmest ubestemt tid. Det var en garanti som kom så sent som i forbindelse med fjerde energipakke, da Senterpartiet forlot regjeringen. At vi sluntrer unna, styrker ikke Norges posisjon overfor EU.

Forutsigbarhet og ivaretagelse av norske bedrifters rammevilkår krever mer handling fra regjeringen enn det vi har sett i forbindelse med forenklingsportalen. Også i arbeidet med EU og EØS går det for sent. Vi har et rekordstort etterslep.

Tidligere løfter har ikke blitt innfridd. Vi kan konkludere med at målet om å spare 11 mrd. kr gjennom forenkling ikke blir nådd. Det vi trenger – og det hørte jeg ikke noe om i forrige svar – er en garanti for at regjeringen vil sørge for at norske bedrifter ikke skal få et mer omstendelig regelverk enn sine handelspartnere i EU, nå når de slipper opp på sitt eget regelverk.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:15:38]: Jeg tror jeg nettopp sa at vi kommer til å gjøre det vi kan for å forenkle og lage like konkurransevilkår for norsk næringsliv. Å sikre markedsadgang på vegne av næringslivet vårt er vår viktigste jobb i disse dager. Det tror jeg at også representanten har fått med seg.

Det er også viktig å ha med seg at det er viktig at vi som nasjon gjør en vurdering av alle de sakene som kommer til Norge. Det er også i tråd med EØS-avtalen. Det tror jeg også ble gjort i de åtte årene Erna Solberg styrte. Det lå jo en del EØS-saker igjen også fra den tiden, og de hadde ligget der i lang tid.

Det er viktig å gjøre egne vurderinger, men vi har full trøkk på å få ned etterslepet når det gjelder EØS-sakene.

Sveinung Stensland (H) [10:16:32]: Jeg savner en plan fra næringsministeren. Jeg hører ingenting nå som er betryggende – ikke i det hele tatt. Man skal vurdere, man skal se på – samtidig ser vi at EU har fått vind i seilene og satt i gang et stort forenklingsarbeid. Senest i går ble det rapportert om at de skulle forenkle når det gjaldt kravene til bilindustrien. Dette går veldig fort. Da blir spørsmålet om regjeringen er beredt til å implementere EUs forenklingspakke så snart den er vedtatt i EU, eller om regjeringen skal slentre videre i kjent tempo.

Så jeg spør igjen, helt konkret: Skal regjeringen bruke like lang tid på å ta inn forenklingsdirektiv fra EU som en bruker på andre direktiv, eller vil næringsministeren garantere at dette kommer på plass så snart som mulig, for å hindre at norske bedrifter får enda flere ulemper i møte med internasjonal handel?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:17:18]: Hvis jeg skjønnte det riktig, spurte representanten meg om vi kan garantere at vi skal ta inn et regelverk som ennå ikke er implementert i EU. Vi kommer til å gjøre en vurdering av alle saker som kommer til Norge, noe vi er forpliktet til å gjøre. Vårt mål er å gjøre det så raskt som overhodet mulig. Vi fokuserer også på å få opp tempoet når det gjelder antallet EØS-saker, for å få ned etterslepet.

Når det gjelder f.eks. CRMA-forordningen, som vi har sagt at vi skal implementere, har ikke den ligget lenge på bordet – under ett år. Det er ikke lang tid for en slik sak, hvor man skal gjøre lovtekniske vurderinger.

Vårt mål er å ha en veldig god og tettere dialog med Europa. Det trenger vi å ha i de tidene vi er i nå. Det har regjeringen fullt fokus på.

Anna Molberg (H) [10:18:19]: Det er prisverdig at regjeringen har noen teoretiske ambisjoner om forenkling, men det motsatte av forenkling er regjeringens innstramminger i innleieregelverket. Det har fått store konsekvenser for bedrifter som nå må finne alternative måter å dekke sitt bemanningsbehov på. Tilbakemeldingene fra næringslivet er krystallklare: Reglene regjeringen har innført, skaper mer papirarbeid, tar opp verdifull tid og gjør det vanskeligere å få tak i arbeidskraften man trenger. Flere melder også om at de har måttet takke nei til oppdrag i frykt for ikke å ha nok bemanning. Næringsministeren har flere ganger sagt at målet med regjeringens forenklingsarbeid er å styrke konkurransekraften til norsk næringsliv, men næringslivet melder altså tilbake at innleiereglene bidrar til det motsatte.

Mener statsråden at regjeringens innstramminger i innleiereglene bidrar til forenkling for næringslivet?

Presidenten [10:19:17]: Dette er vel egentlig et spørsmål som går på en annen statsråds konstitusjonelle ansvar, men statsråd Myrseth kan svare.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:19:20]: Det er riktig. Jeg er sikker på at arbeidsministeren kan svare utmerket godt på spørsmål som er knyttet til hennes område.

Det er viktig for regjeringen at vi sikrer gode lønns- og arbeidsvilkår for alle som jobber her i landet. Det er et hovedfokus fra denne regjeringens side, i motsetning til hva det var for den forrige.

Jeg har nå gått igjennom veldig mye av det forenklingsarbeidet regjeringen har gjort og gjør. Blant annet har man gjort det enklere for hver enkelt aktør i Innovasjon Norge: Man har gått fra 42 til 4 søknadsskjemaer. Ikke minst har vi testet ut en ny samarbeidsmetode for virkemiddelaktørene, som gjør at om man er kunde med store og komplekse prosjekter, slipper man nå å gå fra dør til dør. Man kan få felles kundetid, man kan få godt koordinerte tilbud. Dette er noe som testes ut både hos Raufoss Industripark og hos Haugaland Næringspark.

Det bildet som Høyre prøver å male, av at ingenting skjer, stemmer ikke. Vi er på 5,8 mrd. kr nå, og vi har som mål å nå forenklingsmålet på 11 mrd. kr i besparelser.

Anna Molberg (H) [10:20:21]: Jeg mener at innleieregler også har mye med næringsliv og forenkling å gjøre. Jeg beklager hvis det var feil spørsmål til feil statsråd. Innleie har vist seg å være svært utfordrende for norske bedrifter. Man får ikke lenger tak i den arbeidskraften det er behov for.

Jeg kan stille et annet spørsmål. Vi ser at næringslivet også opplever å få en god del flere lover og regler tredd nedover seg hvert bidige år. Det er snakk om opptil flere tusen nye lover, reguleringer og pålegg som næringslivet jevnlig må forholde seg til. Man må f.eks. ha sertifikater for å bytte fra ett drillmerke til et annet drillmerke i en helt alminnelig byggebedrift.

Er det noen konkrete planer for og ønsker om, fra regjeringens side, å redusere antallet krav, reguleringer og pålegg i den kommende tiden?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:21:16]: Vi jobber hele tiden med forenkling, særlig for de små og mellomstore bedriftene, som det er særlig viktig at vi gjør dette arbeidet for. Dette har vi gjort i flere faser, og vi fortsetter med det. Jeg har gått igjennom det i flere runder nå.

Når man skal både implementere saker fra EU, slik at vi er i tråd med EØS-avtalen, og oppdatere eget lovverk, har det selvfølgelig også betydning for næringslivet. Alt vi gjør i Norge og all politikk har betydning for næringslivet, også innleie, som representanten viser til. Men vårt mål, som regjering, er å gjøre ting enklere for næringslivet, særlig for de små og mellomstore bedriftene.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:22:12]: Regjeringen har drevet en aktiv næringspolitikk der de bl.a. har doblett skattetrykket på privat eierskap av næringsvirksomhet og samtidig opprettet statlige støtteordninger for næringslivet. Konsekvensene av den aktive næringspolitikken er at man taper kapital fra lønnsomme bedrifter og skaper et enormt byråkrati og skjema-velde for å kunne motta statlig næringsstøtte.

Hva mener statsråden skaper mest byråkrati – skattelette eller enorme statlige søknadsbaserte støtteordninger?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:22:55]: Jeg tror det spørsmålet er litt mer komplisert enn en forenkling. Det handler også om fordeling. Det handler om hvordan vi skal bruke ressursene her i landet, og hvordan vi skal få mindre forskjeller her i landet.

I motsetning til representantens parti er jeg opptatt av at vi faktisk skal ha en aktiv næringspolitikk, der staten stiller opp, men også stiller krav. Så er det frivillig om man vil benytte seg av et virkemiddelapparat, der det selvfølgelig følger med krav om å rapportere. Det må være åpenhet om hva vi bruker de statlige midlene til. En må jo vite at de brukes til de formålene de er satt til. Vi som parti har et veldig klart skatteløfte for neste periode. Jeg er glad for at det går godt i norsk næringsliv, og at utsiktene også er positive, men så har vi selvfølgelig noen ganske mørke skyer i horisonten, som handler om handelssituasjonen i verden, som er svært utfordrende.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:23:57]: I regjeringsperioden har regjeringen bl.a. innført flere skatter og reguleringer for næringslivet. Blant annet har havbruksnæringen blitt møtt med grunnrenteskatt og normpriser. Normpriser har skapt enormt med byråkrati i havbruksnæringen, og konsulentbruken har derfor skutt i været. Mener statsråden at det er en forenkling for næringslivet at flere havbruksselskaper har opplevd mer enn en dobling av kostnadene relatert til ekstern rådgivning og revisjonstjenester?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:24:32]: Nå er jeg litt usikker på om spørsmålet er til meg eller enn annen statsråd.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:24:35]: Det er til næringsministeren, for det har med forenkling å gjøre.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:24:38]: Det var bare et spørsmål siden fiskeriministeren sitter her.

Det er helt åpenbart at det har gått bra med havbruksnæringen også etter at man fikk på plass grunnrenteskatten, som også bidrar til å styrke investeringene i næringen. Der er staten med og bidrar. Jeg mener det man har gjort, var et helt riktig grep, og det viser vel også

både lønnsomheten og hvordan det går med havbruksnæringen i dag, etter at man har fått det på plass. Så er det gledelig å se at det er et større flertall i salen nå enn det var, for å ha en grunnrenteskatt. Dette er uansett et spørsmål som ligger på finansministerens bord.

Sveinung Rotevatn (V) [10:25:30]: Tilbake til det opprinnelege spørsmålet: Regjeringa sitt mål om å forenkle tilsvarende 11 mrd. kr er jo ikkje teke ut av lufta. Det har å gjere med at førre regjering sette som mål å forenkle med 10 mrd. kr mellom 2017 og 2021. Dei overoppfylte det målet og forenkla med nettopp 11 mrd. kr. Ein får vel tru at denne regjeringa ikkje kunne vere noko dårlegare og difor sette det målet. No er vi altså der at det så vidt er kome halvvegs. Eg høyrer at det er ting på gang. Vel, det er ei veke igjen før fristen for å levere saker til Stortinget i denne perioden går ut, så vi får no sjå kva som skjer, men når eg les utkastet til parti-program for Arbeidarpartiet som skal behandlast denne helga, lurar eg, for det er ingen mål om forenkling for næringslivet. Eg høyrer ikkje lenger Arbeidarpartiet snakke om det. Når ein no ser at ein knapt har klart å kome halvvegs og har levert langt dårlegare enn den førre regjeringa på dette området, er spørsmålet: Har ein heilt gjeve opp?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:26:29]: Vi har på ingen måte gitt opp. Vi jobber med dette hver eneste dag, for å sikre forenkling for næringslivet. Vi har kommet et stykke på vei, og vi har fremdeles et mål som står seg. Jeg har gått gjennom en del av det som har vært gjort, ikke minst det at man nå har én vei inn, som er utrolig viktig for aktørene. Man får færre aktører å forholde seg til, enten det er virkemiddelapparatet eller annet. Dette jobber vi med.

Jeg tror vel ikke jeg skal starte landsmøtediskusjonen til Arbeiderpartiet i stortingssalen. Landsmøtet starter i morgen, og representanten er velkommen til å overvære det.

Sveinung Rotevatn (V) [10:27:05]: Representanten har nok heilt andre ting planlagt.

Eg høyrer det vert sagt at det vert jobba kvar einaste dag med å forenkle, men det vert også jobba kvar einaste dag med å gjere ting meir komplisert, og det tek ikkje regjeringa inn i desse reknestykka. Innleigeregelverket vart nemnt i stad. Forsterka plikt til å ta imot kontantbetaling har vore veldig byråkratiserande for mange bedrifter, for ikkje å snakke om endringa i skattereglar. Regjeringa har i denne perioden innført ei ekstra arbeidsgjevaravgift for dei med høge inntekter, som varte i ein toårsperiode, og som har vore utruleg byråkratiserande og tungvinn for ein masse bedrifter. Sidan regjeringa jo jobbar med å rekne på korleis ein sparar inn pengar på forenklingstiltak,

vil eg tru at dei også gjer det motsette. Då er spørsmålet: Har regjeringa rekna på kor fordyrande det har vore for norske bedrifter at ein gjorde denne endringa med skjerpa arbeidsgjevaravgift for høge inntekter?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:28:01]: Vi har gjort grep som har vært nødvendig i veldig krevende tider, og det at vi har et omfordelende skattesystem, mener vi er riktig. Så får man ha uenighet rundt det, men vi har samtidig jobbet med full styrke for å sikre forenkling for næringslivet. Det kommer vi til å fortsette å gjøre. Som sagt er perioden ennå ikke over, og vi har som mål å nå vårt mål.

Presidenten [10:28:28]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [10:28:41]: I industrimeldingen er det listet opp fem industripolitiske virkemidler, og øverst på den listen troner målet om at industrien skal ha tilgang til ren og rimelig kraft. Det er Senterpartiet helt enig i. Vi mener at kraft skal gi norsk industri og næringsliv en konkurransefordel, slik det historisk har vært. Lave energipriser er den største konkurransefordelen som norsk industri har, og når Arbeiderpartiet da peker på ren og rimelig kraft, er det i denne industrimeldingen et stort paradoks som ikke blir omtalt eller adressert. For dersom vi skal opprettholde norsk industris største konkurransefordel, kan vi ikke knytte oss tettere til Europa i energipolitikken og nærmere til EUs energimarked. Skal vi fortsatt ha kraft som et konkurransefortrinn for norsk industri, må kraftpolitikken styres av norske folkevalgte og ikke fra Brussel.

På Agder hadde vi i desember 2024 en strømpris på over 13 kr per kWh – ikke fordi det var lite vann i magasinene våre, gassmangel i Europa eller sprengkulde her hjemme. Nei, det var fordi det var vindstille i Tyskland, og kraftspekulanter utnyttet situasjonen. Norge produserte faktisk 157,2 TWh i 2024, som er ny rekord. Det er et stort paradoks at den høyeste strømprisen og den høyeste strømproduksjonen kom i samme år. Arbeiderpartiet underkommuniserer at EU-tilpasningen de ønsker på energiområdet, er den største trusselen for norsk industri. En politikk der en knytter seg stadig tettere til det europeiske energimarkedet, vil kunne bety industridød i mange av de industrisamfunnene som historisk har nytt godt av lave og stabile strømpriser.

Mitt spørsmål er hvilke grep næringsministeren vil ta for norsk industri for å sikre at industrien skal ha tilgang til rimelig kraft, og for å unngå tap av arbeidsplasser og industriell nedbygging.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:30:36]: Det er helt riktig at det første av de seks prioriteringsområdene for industrien i industrimeldingen handler om at man skal

ha tilgang på ren og rimelig kraft. Det er helt avgjørende for industrien, både når man skal bli grønnere, og når man skal vokse og utvikle seg i tiden som kommer. Derfor er jeg veldig glad for at vi har en energiminister som er godt i gang med å få på plass mer fornybar energi, og som har satt i gang prosesser som en sikkert burde ha satt i gang lenge før for å sikre bedre og mer nettilgang.

Jeg er ikke forundret over spørsmålet, for jeg regnet med at det fort kunne komme fra Senterpartiet. Vi har tross alt separert oss – jeg vil ikke si skilt oss – i denne saken, så at det kommer, er ikke så overraskende. Jeg er sikker på at statsråd Aasland vil kunne svare på alle spørsmål om Norges energipolitikk.

Jeg vil likevel si: Hva er mest utfordrende for norsk industri akkurat nå? Jo, det er hva som skjer med markedet, det er å hegne om EØS-avtalen og sikre at eksporten til Europa på nesten 80 pst. – over det, faktisk – har en mulighet også i framtiden.

Det viktigste vi gjør nå for norsk industri, er å sikre markedstilgang, det er å slå ring om EØS-avtalen med tanke på at hver femte arbeidsplass her i landet er helt avhengig av eksport, og det gjelder fra Norge i sør til Norge i nord.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [10:32:09]: Næringsministeren svarer med mange ord, men det er tiltak som faktisk vil ha effekt og ta tilbake nasjonal kontroll over kraften og krafteksporten. Det oppfatter jeg at hun ikke ønsker.

Senterpartiet gikk som nevnt ut av regjering fordi Arbeiderpartiet vil fortsette med en politikk som gir høye og ustabile strømpriser. Slakter Jens Eide i Lillesand forteller at strømregningen hans har gått fra 600 000 kr i året til over 6 mill. kr i 2024. Glencore nikkelverk i Kristiansand er bekymret for framtiden fordi de skal ut og hente langsiktige kraftkontrakter som de siste årene har doblet seg i pris. Arbeiderparti-regjeringen har fremmet forslag om norgespris til kun husholdninger og hytter. Noen analyser viser at det faktisk kan gi høyere strømpriser, både for næringslivet og for industrien. Senterpartiet har foreslått å inkludere næringslivet i norgesprisen. Jeg må spørre om hvor næringsministeren var da Arbeiderpartiet foreslo norgespris uten at næringslivet ble ivaretatt.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:33:10]: Jeg synes det er bra at vi har fått på plass fastprisavtaler for næringslivet. Det har vist seg å være veldig virkningsfullt. Jeg går ikke med på prinsippet som representanten prøver å pålegge meg, om at jeg ikke ønsker norsk kontroll over kraften vår. Det ønsker også Arbeiderpartiet; det er vi veldig opptatt av. Jeg tenker at det får være svaret på kraftspørsmålet fra representanten.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [10:33:36]: Glencore nikkilverk i Kristiansand slår altså alarm om en dobling av pris på langsiktige kraftkontrakter. På toppen av dette har de beregnet en ekstra utgift i fjor på 11,6 mill. kr som følge av et nettap knyttet til utenlandskablene, som de ikke bærer ansvar for, men likevel må betale for. Et annet eksempel er Eramet i Kvinesdal. Det blir altså som å betale naboens bompenger. Jeg vil tro de fleste i denne sal og utenfor er enig i at det er urimelig. Likevel er det det som skjer i Norge. Strøm som kjøpes av kunder i EU, medfører nettap i Norge. Det nettapet må norske nettkunder betale for.

Synes næringsministeren det er riktig at bl.a. industrien, som næringsministeren har ansvar for, skal betale en høy regning for EUs strøimport? Ser ikke næringsministeren at uten systemgrep vil industrien i Norge være i fare?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:34:39]: Jeg møtte faktisk Eramet i Paris på mandag. De er veldig bekymret for det som nå skjer med handelssituasjonen i verden. De er bekymret for å havne utenfor beskyttelsestiltakene som kan komme fra EU, og de er veldig opptatt av at vi sikrer at det ikke skjer. Jeg har veldig tett dialog med norsk næringsliv i tiden vi er inne i nå, og jeg vet veldig godt hva som er aller viktigst for dem akkurat nå.

Det er helt åpenbart at det å sikre at vi har på plass nok fornybar energi også i framtiden, er viktig for at industrien skal kunne utvikle seg, og ikke minst for å få ned utslippene. Det jobber regjeringen for, og vi har en utmerket energiminister som har fullt trykk på det arbeidet.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:35:44]: Industrimeldinga inneheld omtale av ei rekkje ulike bransjar. Maritim sektor er ei av dei viktigaste næringane for Noreg. Ho inneber viktige arbeidsplassar og verdiskaping i heile Noreg. Òg for Noreg som kyst- og havnasjon er det viktig for norsk beredskap at vi har norske sjøfolk, norske reiarlag og norske verft.

Eitt av dei viktigaste tiltaka verftsnaeringa har peika på over tid, er behovet for ei forskotsgarantiordning for å leggje til rette for auka skipsbygging i Noreg under Eksfin. Senterpartiet har programfesta dette tiltaket, og vi meiner det hastar. Bransjen har over tid jobba for dette. Regjeringa seier at ein er i dialog, men ingenting konkret skjer. På side 145 i industrimeldinga står det ei setning om dagens byggjelånsordning, men det er jo ikkje svaret. Kvifor sørgjer ikkje regjeringa for at ei forskotsgarantiordning som kan leggje til rette for auka skipsbygging, vert innført?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:36:50]: Jeg må bare igjen spørre om det er denne statsråden eller skipsfartsministeren som skal svare på spørsmålet.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:36:56]: Det er næringsministeren.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:36:57]: Da er det viktig å si at en stortingsmelding er et frampek dit vi skal. Det er en veiretning dit vi skal med norsk industri. Derfor er det viktig at vi nå viser bildet på tvers av alle industriene i Norge i denne meldingen. Så er det åpenbart mange konkrete spørsmål vi skal løse og ha svar på, som ikke er inne i en stortingsmelding. Det vet representanten veldig godt. Såpass erfaren er han. Denne meldingen viser likevel en viktig retning. Den viser hvor viktig industrien er – hele norsk industri – for å sikre norsk beredskap, sikkerhet i en utfordrende tid, markedsadgang, kraft og ikke minst kompetanse, som er de største utfordringene for industrien i den tiden vi er inne i nå. Ikke minst må man omstille seg med ny, grønn teknologi. Det gjelder hele industrien, inkludert maritim sektor.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [10:38:06]: I industrimeldinga varslar regjeringa forbod mot bruk av fossil brensel til fyring. Kva skjer då med gassnettet på Nord-Jæren, som leverer opp mot 20 pst. av effektbehovet i Sør-Rogaland på dei kaldaste dagane, eller med industrien på Husøy på Karmøy, der gassen har erstatta olja og gjeve mange arbeidsplassar? Eg er bekymra for desse arbeidsplassane.

Biogass kan vera ei løysing, men berre om tilgangen kjem på plass i tide. Kan statsråden garantera for at desse får unntak frå forbodet?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:38:37]: Det som er viktig når man legger fram ny industripolitikk, er å sikre at man både har virkemidler og viser retningen vi skal i. Det som er avgjørende for norsk industri, ikke minst for norsk industris konkurransekraft også i framtiden, er at man blir grønnere. Det er at man får ned utslippene og får på plass ny teknologi som gjør det mulig for industrien. Vi har kommet ganske langt med norsk industri i dag siden 1990 når det gjelder å få ned utslippene, men den siste veien å gå krever nettopp at man får på plass ny teknologi. Det er målet til regjeringen, og vi skal gjøre det vi kan for å bidra, så man både kan kutte utslipp, skape jobber, bli grønnere og sikre norsk industris konkurransekraft. Det målet vårt gjelder alle bedrifter i Norge.

Tage Pettersen (H) [10:39:31]: Den nevnte industrimeldingen sier også at man skal legge til rette for private investeringer. På Follum ønsker Billerud Viken å in-

vestere milliarder for å reetablere en ny generasjon treindustri. De har nå ventet i 15 måneder på å få godkjent utslippstillatelsen. For rundt to år siden var statsministeren og daværende næringsminister på besøk, og Støre sa i et intervju at de jobbet med å korte ned tiden for konsesjonssøknader.

Vestre sa mye, bl.a. om dette som går på hurtighet, framdrift og at det må gå raskere med konsesjonsbehandlinger. Videre sa han: Investeringer opp mot 2–3 mrd. kr er en svær investering for hele Norge, ikke bare for regionen. Da må det ikke skapes usikkerhet om framdriften, og der mener jeg rett og slett at det offentlige må bli bedre og skjerpe seg.

Ingen investorer uten både et hav av tid og en forholdsvis stor konto har mulighet til å vente så lenge på å etablere ny drift i Norge, som f.eks. Billerud Viken i dette eksempelet. Har regjeringen i løpet av disse nesten to årene skjerpet seg, for å bruke Vestres ord, og levert på raskere konsesjonsbehandlinger?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:40:37]: Nå skal jeg i hvert fall ikke gå inn i behandlingen av en enkeltsak. Såpass skjønner jeg, og det tror jeg også representanten gjør.

Jeg startet denne spørretimen med å gå gjennom arbeidet vi gjør på forenkling, og det er viktig. Vi må hele tiden tilstrebe å bli bedre. Det gjelder oss politikere, det gjelder embetsverket, og det gjelder virkemiddelapparatet. Det er et mål vi jobber etter hver eneste dag.

Presidenten [10:41:04]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:41:22]: Mitt hovedspørsmål går til fiskeri- og havministeren.

Vi har et nytt eventyr på gang i nord, med nye ressurser, slik som snøkrabbe. Totalkvoten for fangst av snøkrabbe er i år på vel 12 000 tonn, og det forventes en betydelig økning av kvoten i årene framover. Her har vi store muligheter til å skape ny aktivitet og nye arbeidsplasser basert på den relativt nye ressursen sett med norske øyne, dersom vi legger til rette for det.

Om vi ser tilbake og drar lærdom av det vi så med kongekrabben, vil vi se at et samarbeid mellom fartøyledd og industri har ført til at førstehandsverdien har mer enn doblet seg på relativt kort tid. Årsaken til det er at industrien har utviklet løsninger som gjør at vi kan levere kongekrabbe levende helt fram til sluttkunde nærmest uansett hvor i verden. Man har over tid utviklet et godt og høyt betalende marked, som gjør at vi har fått en betydelig økning i verdiskapingen av disse ressursene.

I år har regjeringen bestemt at 10 pst. av totalkvoten på snøkrabbe avsettes til levering av levende snøkrabbe.

I 2025 vil dette utgjøre 1 202 tonn. Industrien mener dette er en for liten andel. Det som er blitt levert i år, har vært av dårlig kvalitet, og det har også vært ustabile leveranser. Industrien har foreslått å åpne for å starte fisket 1. november, for da har industrien lite tilgang på hvitfisk, og markedet er best fra november til mars. Er dette noe statsråden kan vurdere, og kan det være fornuftig å avsette egne kvoter til fartøy som kun leverer levende, slik at vi får best mulig utviklet industri og marked for å få best mulig verdiskaping av snøkrabberessursene?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:43:24]: Jeg deler representantens inngang til dette, at snøkrabbe-fisket kan gi fantastiske muligheter også for landindustrien. Den kvoten som nå er avsatt til levende fangst, er omtrent på samme nivå som kongekrabbekvoten totalt, så den 10-prosenten er det, slik som jeg vurderer det, og hvis det utvikler seg like positivt som det vi håper, en mulighet for å øke. Det har jeg også vært tydelig på, at man skal kunne øke andelen levende fangst. Så har det nå vært flere fartøyer som har levert levende fangst – altså de som har vært rigget for å levere levende, men også fartøyer som allerede har andre muligheter. Det er faktisk levert 629 tonn levende snøkrabbe.

I dette arbeidet med å sikre mer aktivitet på landsiden handler det også om å jobbe med markedsadgang, og der har jeg på den siste reisen jeg var på, til Kina, åpnet for muligheten til det markedet, som er et enormt potensial for levende snøkrabbe.

Det er første året vi lukker dette fisket, og som sagt må vi trekke noen erfaringer både fra hvordan det fungerer, hva som er kvaliteten på den fangsten som landes levende, og også hvordan vi kan se på reguleringen framover. Men jeg vil jo si at vi lytter til kunnskapsgrunnlaget og det havforskerne sier: alltid å ta hensyn til både biologi og kvaliteten på fangsten, som er viktig.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:44:58]: Det er det første året med lukking av disse fiskeriene, og vi har hatt en utstrakt ombordproduksjon av ressursene og levering av fryst vare. Da er det bare om lag halvparten av vekten man produserer, som man får betalt for ute i markedet, i motsetning til når man produserer levende, da man får betalt for hele krabben. Vi har flere båter som har levert veldig god kvalitet på levende fangst de siste tre–fire årene, som «Kildin» og «Haraldson». Nå har «Haraldson» akkurat fått konsesjon til å gå, men «Kildin» fikk ikke tillatelse til å drive med levende fangst, selv om de har drevet med det i mange år. Hva er årsaken til at fartøyene som har hatt gode resultater på å levere levende til industrien, ikke har fått tillatelse nå som fiskeriene blir lukket?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:45:56]: Det er slik at når man lukker et fiske, settes det noen kriterier. I denne prosessen er det 46 som har søkt om å få til delt ny snøkrabbetillatelse. Av de 46 var det 24 som ble avslått, og 21 som har fått innvilget i første runde. Det har kommet inn 19 klager. Departementet er godt i gang med å behandle dem og har vel behandlet godt over halvparten, men det gjenstår ennå syv-åtte klager som er under behandling.

Når det gjelder kriteriene, kan jeg kort vise til at man må ha drevet fangst av snøkrabbe i to av årene 2020, 2021 og 2022, fram til 16. mai 2022. Det er også krav om at fartøyet må være registrert i merkeregisteret, og ikke minst at det må være egnet og utrustet for nettopp fangst av snøkrabbe med teine i Barentshavet. Det er hovedregelen, men man kan likevel få tillatelse i to tilfeller – så det er noen andre muligheter også.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:47:03]: Levende snøkrabbe har økende interesse i asiatiske markeder. Det har vært jobbet godt med markedsadgangen til Kina, og det representerer et enormt potensial for norske eksportører. Når man ser tilbake på hvordan man i samarbeidet mellom fartøyleddet og industrien har utviklet teknologi til å levere levende kongekrabbe nesten helt fram til matfatet, er det fullt mulig å gjøre det også innenfor snøkrabbe. Industrien etterlyser egentlig tiltak for industrien. Når vi diskuterer fiskeri, er det veldig ofte rent fartøyrettede tiltak. Kunne det være aktuelt å avsette en del av snøkrabbekvoten til de fartøyene som leverer levende til industrien, for å sikre at industrien og fartøyleddet utvikler de beste metodene for levende fangst og levering til markedet, slik at vi får økt verdiskaping på den ressursen vi har?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:48:09]: Dette er det første året vi lukker det fisket. Jeg ser allerede at det er en større andel av fartøyene som leverer levende snøkrabbe, enn det kanskje var tenkt da man lukket det og la til rette for nettopp 10 pst. Man sa at 10 pst. blir satt av til den levende fangsten, men det er fortsatt muligheter igjen, som praksis og erfaring viser, til at man kan levere utover det. Det er veldig positive signaler angående leveringen av levende snøkrabbe. Jeg skal selvfølgelig ha tett dialog med både fartøysiden og landsiden for å se på hvordan vi eventuelt kan ta grep som skaper enda mer aktivitet, særlig på land, for er det noe vi vet, også i en situasjon med kvotenedgang generelt, er det at landsiden har de største utfordringene. Kampen om råstoffet er knallhard, og vi er nødt til å se på hvordan vi kan være med og bistå slik at vi får økt aktiviteten på land, særlig i de fiskeriavhengige samfunnene.

Presidenten [10:49:08]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:49:19]: Jeg kan by næringsministeren opp.

Lederlønningene i statlig eide selskap fortsetter å øke, selv om mange arbeidsfolk som er med på å skape verdiene i dette samfunnet, kan kjenne på ganske tøffe tider, med økte priser på både mat og boliger. Når folk samtidig ser at lederne i de statlig eide selskapene drar av gårde, er jeg redd for at det svekker tilliten og samholdet i samfunnet vårt. Når det tar bare to-tre uker for en leder i et statlig eid selskap å tjene en gjennomsnittlig årslønn, er det et eksempel på et Forskjells-Norge som SV vil ta et oppgjør med.

Vi vet at da eierskapsmeldingen kom, ja, da skulle det blir andre boller. Da ble det varslet moderasjon og slutt på lederlønnsfesten. Tidligere næringsminister Vestre sa at nå skulle det bli tatt drastiske grep for å strupe de galopperende lederlønningene. Han pekte på at det har vært prat i lang tid, men uten effekt. Det var tid for handling. Næringsminister Myrseth fulgte opp i fjor og sa at det ikke skulle være noen tvil: Lederlønn og moderasjon er viktig for denne regjeringen. Likevel fortsetter lederlønnsfesten, og det ser vi nå: Når årsrapportene for 2024 kommer på løpende bånd, er det lite som tyder på at signalene som er gitt, er etterlevd. Når enkelte selskap i tillegg sier at det ikke er aktuelt med noen moderasjon eller å rette seg etter noen retningslinjer, tyder mye på at det ikke er nok med dialog om forventninger og styringssignal. Jeg har lyst til å spørre statsråden om man er fornøyd med regjeringens innsats for å ta et oppgjør med lederlønningene, og om dette er en innsats som har gitt resultater.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:51:21]: Dette er viktig, og det er like viktig nå som da Vestre var statsråd. Derfor tok man også grep i den eierskapsmeldingen som ble lagt fram for Stortinget, som et bredt flertall i salen her har stilt seg bak.

Vi har tatt flere grep. Vi har redusert maksimal oppnåelig bonus fra 50 pst. til 25 pst. Dette er jo forventninger, det er ikke krav. Vi styrer ikke selskapene, vi har eierskap i selskapene. Vi ser også at fastlønn nå utgjør en større del av selskapenes ordninger, noe som er i tråd med statens forventninger. I 2023 har flere styrer oppgitt at flere toppledere nå har lik eller lavere prosentvis lønnsjustering i forhold til øvrige ansatte. Dette er ting som ligger i eierskapsmeldingen, i vår forventning.

Det er ingen tvil om at mange av tallene vi ser, er veldig høye. Vårt mål er å redusere forskjellene. Samtidig skal vi være statlig eier i selskapene – som gir oss store verdier som vi kan bruke på velferd, og som sikrer arbeidsplasser med hovedkontor i Norge. Det er viktige

verdier, det har gitt verdier til Norge over lang, lang tid, og det gjør at statlig eierskap er viktig.

Det er viktig å ha med seg rollefordelingen mellom å styre et selskap og å være eier. Vi har forventninger, og så driver man med eierstyring gjennom generalforsamling, men det er styrene som gjør vurderingene og vedtakene på vegne av sine selskap. Det skal være moderasjon når det gjelder lederlønn, men det skal også være konkurransedyktige vilkår.

Kirsti Bergstø (SV) [10:53:06]: Vi ser at en del selskap svarer på forventning om reduksjon i bonus med økning i grunnlønnen, så det vil jeg jo kalle en omgåelse. Jeg vet ikke hva statsråden vil kalle det, eller hvilke grep man vil ta knyttet til det.

Da eierskapsmeldingen ble lagt fram, sa Vestre at ingen toppleder skal ha større lønnsutvikling enn de ansatte – ikke i prosent, men i kroner og øre. Nå på mandag ble oppgjøret mellom LO og NHO lagt fram, og det viser samlet lønnsvekst på 4,4 pst. Samtidig ser vi at DNB-sjefens lønnsvekst var på 1,1 mill. kr, og at Equinor-sjefen hadde en vekst på 1,3 mill. kr i fjor. Er det sånn at Vestres ord fortsatt gjelder, eller kan folk på sokkelen og ansatte i DNB vente seg en helt annen lønnsvekst i kroner og øre enn det partene kom fram til på mandag?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:54:03]: Det er verken Stortinget eller vi fra regjeringen som gjør slike vedtak. Det er vurderinger man gjør samlet sett i det enkelte selskap. Det vi gjør som eier, er å ha en veldig tett eierdialog med alle våre statlige selskap, hvor vi er tydelig på våre forventninger. Moderasjon er et veldig viktig punkt i statens forventninger til alle våre selskap. Vi har kommet med flere punkt som nå viser resultater de siste årene, og vi har fremdeles forventninger om moderasjon og at det blir etterlevd av de statlige selskapene. Jeg har ikke tenkt å gå inn på det enkelte selskap. Det tar vi i eierdialogen, som man bør gjøre som en seriøs eier.

Kirsti Bergstø (SV) [10:54:53]: Det er veldig bra at forventning om moderasjon blir gjentatt, men vi ser at forventningene ikke blir etterlevd, heller tvert imot. Det som tidligere er sagt fra regjeringens side, er at det trengs en veldig særskilt begrunnelse hvis man skal ha en lederlønsvekst og økning i godtgjørelse. Det er også noe Myrseth har gjentatt. Vi har flere ganger fra SVs side etterlyst hva som er en god nok begrunnelse for den lønnsveksten vi ser.

Jeg har lyst til å gi statsråden mulighet til å svare på det, for her ser vi at ønske om moderasjon ikke etterleveres, at reduksjon i bonus omgås med å øke fastlønnen. Da må det være veldig gode begrunnelser som er gitt, siden statsråden ser ut til å akseptere dette.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:55:55]: Dette er tema i de eierdialogene vi har. Det er riktig at man skal ha en god begrunnelse for det, og det gis i de eierdialogene vi har før vi vurderer hvordan vi stiller oss til de ulike sakene på den enkelte generalforsamling. Jeg skjønner at det ikke er den type svar representanten ønsker fra meg, men for meg er det viktig å opptre som en seriøs eier overfor noen av de største og viktigste selskapene, som gir oss enorme inntekter vi kan bruke på velferd og fordeling her i landet. Skal det være noen vits i å ha statlig eierskap, må også staten opptre som en seriøs eier.

Kirsti Bergstø (SV) [10:56:38]: Seriositet i eierskapet er viktig, men det er også viktig å ta økende forskjeller seriøst og vise styringsdyktighet for å få redusert forskjellene i samfunnet og ta et oppgjør med de økende lederlønningene. Det har regjeringen lovet. Det har også tidligere blitt sagt at hvis begrunnelsen for økningen ikke er god nok, ja, så kommer man til å stemme imot. Det har også blitt varslet at det kan få konsekvenser for styrene hvis man ikke retter seg etter styringssignalene.

Nå er sesongen for generalforsamlinger like om hjørnet. Det store spørsmålet er hva man da gjør. Hvordan forholder man seg til de rapportene som er blitt lagt fram, og den lederlønsveksten som vi ser fortsetter også nå? Derfor lurer jeg på hvordan regjeringen skal forholde seg til det. Vil man kunne se at regjeringens representanter stemmer imot, og vil det få konsekvenser for styrene?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:57:44]: Det er 69 ulike styrever, så hvordan vi skal stemme, og hvordan eierskapsdialogen er, vil vi ta i forbindelse med generalforsamlingene. Det er helt riktig at vi nå går inn i generalforsamlingssesongen for fullt, så jeg tipper at dette kommer til å bli mye diskutert framover, også offentlig.

Det er helt riktig: Denne regjeringen har gått inn i regjering med en eierskapspolitikk hvor man nå har strengere krav eller forventninger til de statlige selskapene når det gjelder lederlønninger, og med et ønske om moderasjon. Det ser vi nå noen resultater av, men det er viktig å si at den nye eierskapspolitikken ikke har vart veldig lenge. Den ble vel vedtatt i 2022, så det vil si at den ikke har vart veldig lenge.

Vi er opptatt av moderasjon, men jeg tror heller ikke representanten forventer at jeg fra denne talerstol skal si hvordan vi kommer til å stemme i den enkelte generalforsamling eller ikke, eller om vi har tillit til styret eller ikke.

Kirsti Bergstø (SV) [10:58:47]: Jeg vil gjerne be statsråden om å utdype hvilke resultater hun ser som ikke jeg klarer å få øye på. Jeg vil også be om en generell

kommentar om konsekvenser, ikke for det enkelte styret eller selskapet, men om det vil få konsekvenser, om man sender tydelige signal i ord. Jeg lurer på om vi vil se tydelighet i handling. Her er det et veldig stort gap mellom ord og handling, og jeg savner nettopp et tydelig oppgjør med den lederlønnsgaloppen vi ser, en vilje til å få ned forskjellene i samfunnet og vise at vi tar grep for å styrke tilliten, limet og samholdet, og gi folk troen på at ord betyr noe, ved å vise det i handling. Jeg vil gi statsråden en mulighet nå til å si hvilke grep vi vil se framover, og hvilken styringsdyktighet regjeringen vil vise når det gjelder lederlønnsgaloppen og økte forskjeller.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:59:51]: I en tid med veldig stor uro for norsk næringsliv med tanke på situasjonen vi ser rundt oss, med markeder og handelshindre, tror jeg det å sikre et stødig, trygt eierskap, også for våre selskap, som har veldig mange hundretusen ansatte rundt om, er utrolig viktig. Vi kommer til å fortsette å fokusere på moderasjon når det gjelder lederlønninger osv., slik vi har forpliktet oss til i eierskapspolitikken. Så er det opp til de enkelte generalforsamlingene, i dialog med det enkelte selskap, og vi gjør vurderinger av hvordan vi stiller oss til det som blir lagt fram for oss. Da har vi selvfølgelig valgene: Vi kan stemme for, vi kan stemme imot, vi kan ha tillit til styret, eller vi har ikke tillit til styret. Man kan også legge inn en merknad til det som kommer. Det er de vurderingene man alltid gjør når man går inn i denne sesongen.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:01:07]: Statkraft har gjort en utrolig viktig jobb for Norge gjennom generasjoner. De har sikret eierskapet til vannkraften og skapt verdier i hele landet – det er mange dyktige folk som har jobbet der – og det ble tatt noen veldig viktige politiske valg på starten av 1900-tallet og etter annen verdenskrig, da man brukte statens kraft til å sikre at de ressursene kom på norske hender.

De siste årene har vi sett en direktørbonanza i Statkraft: Det har blitt voldsomt mange direktører og veldig høye lønninger. Jeg forundres f.eks. over at alle skal ha egen bilordning, der det er snakk om flere hundre tusen kroner i ekstra lønn for mange av dem, uten at de trenger å ha bil. Det er bare noe man har tillatt seg å gjøre.

Nå skal Statkraft skifte lokaler. De skal flytte til Oslo sentrum, ble det kjent i mars. Dette omtales som de råeste nye lokalene i sentrum.

Synes statsråd Myrseth og resten av regjeringen at det er klokt av Statkraft å bruke så mye penger på direktører og nye lokaler?

Statsråd Cecilie Myrseth [11:02:12]: Det er riktig – Statkraft er et utrolig viktig selskap for Norge og har

vært det gjennom lang tid. De resultatene de oppnår, er utrolig viktig for nasjonen Norge.

Vi hadde en runde om nettopp disse spørsmålene for bare et par uker siden. Jeg kan si akkurat det samme nå som i forrige runde: Den eierdialogen vi har direkte med Statkraft, tar vi i egnede kanaler, altså i dialog med selskapene. Vi vil svare ut på de ulike generalforsamlingene.

Det er styrene som må gjøre vurderingene knyttet til ulike bygg de uansett skal bygge. Det har i alle fall ikke jeg – her og nå fra talerstolen – noen formening om.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:02:57]: Jeg synes det er forunderlig at man hele tiden skal skyve det med eierdialog foran seg. Dette er et 100 pst. statlig selskap, og statsråd Myrseth, som næringsminister, er generalforsamlingen og har makten. Da må man også kunne ha en oppfatning om hvorvidt man synes det er riktig at over 50 direktører har 185 000 kr ekstra i bilgodtgjørelse, og at konsernledelsen har over 200 000 kr i bilgodtgjørelse. Ifølge media er det over 70 ansatte som har over 2 mill. kr i lønn. De lokalene Statkraft skal flytte inn i, omtales som det råeste eiendomsprosjektet i Oslo. De flytter sitt hovedkontor fra Lilleaker til Bjørvika, samtidig som den regjeringen Myrseth er en del av, har sagt at de skal prøve å lokalisere flere statlige virksomheter rundt omkring i Oslo by. Det var det mest radikale de klarte å komme på. Jeg synes det er ganske rart at man mener at det å flytte virksomheter til Bjørvika da er svaret.

Synes næringsministeren at det er klokt å ha en så høy avlønning og en så dekadent pengebruk, og at man velger seg et nytt, stort bygg midt i Bjørvika, som omtales som Oslos råeste bygg?

Statsråd Cecilie Myrseth [11:03:56]: Jeg er glad for mye av det vi klarte å oppnå sammen med Senterpartiet i regjering også når det gjelder å se hele landet. Vi skal fremdeles se hele landet – det kan jeg garantere representanten Vedum.

Selv om man skulle ønske at jeg kunne stå her og drive selskapsstyring, kan jeg ikke gjøre det. Det skal ikke være noen ulempe for de norske selskapene å være statlig eid. Det vil det fort bli hvis man skal være en kommentator, fra Stortingets talerstol, til alle vurderingene og ikke minst alle investeringene de gjør. Det er styret som er ansvarlig for lønnsfastsettingen av deres ansatte, og så tar vi som vanlig resten i eierdialogen. Det tror jeg egentlig at representanten Vedum kjenner veldig godt til. Han har sittet såpass lenge i regjering.

Presidenten [11:04:47]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:04:54]: Det går også til næringsministeren, for uten mat og drikke duffer verken helter eller helt ordinære folk uten helteevner. Derfor har matprisene veldig mye å si. Det er viktigere enn møbelpriser, for alle er avhengig av mat hver eneste dag – flere ganger om dagen. Vi vet at jo mindre man tjener, jo større andel av inntekten bruker man på mat. Derfor er det alvorlig når matprisene har økt 7,5 pst. det siste året – dobbelt så mye som prisveksten ellers – og de siste tre årene med 33 pst., også det dobbelt så mye som andre priser.

De siste ukene har vi sett eksempler på at de billigste varene øker mest i pris. Dette er ofte varer kjedene produserer selv, og de kan sitte på alle sidene av bordet når de skal forhandle priser, presse ut uavhengige konkurrenter til dem selv, for deretter å øke prisen på varer de selv kontrollerer. Man trenger ikke å jobbe i Konkurransetilsynet for å skjønne at markedssituasjonen er «helt f», at tre kjeder tar over stadig mer av produksjonskjeden hele veien fra jord til bord, og at det går utover både matprodusenter, arbeidsfolk og alle oss som handler i butikken, at vi har et oligopol i dagligvarebransjen.

Dette er ikke nytt, det har vært tema på Stortinget mange ganger de siste årene. Den forrige næringsministeren, Jan Christian Vestre, var ofte ute med både refs og pekefinger, men det har ikke funket så bra, så spørsmålet mitt er om Cecilie Myrseth er klar for heller å bruke bicepsen og få gjort noe med kjedene. Stortinget har vedtatt at Konkurransetilsynet skal få lov til å gjennomføre såkalt markedsetterforskning. Det ble vedtatt før jul. Spørsmålet er når det kommer tiltak av strukturell art. For eksempel ville det å bryte opp kjedene være veldig strukturelt, og noe man også trenger muskler for å gjøre.

Statsråd Cecilie Myrseth [11:06:52]: Jeg kan i hvert fall brife til representanten om at jeg trener bicepsene mine om dagen, men hvem jeg skal bruke dem på, tror jeg ikke jeg skal offentliggjøre!

Fra spøk til alvor: Det har vært viktig for denne regjeringen hele veien å ta tak i de matprisene og den utviklingen vi har sett i dagligvarebransjen. Det er ikke noen veldig kvikkfiks her, det trengs kontinuerlig oppmerksomhet og kontinuerlig med tiltak. Min forgjenger, statsråd Vestre, la fram en tipunksplan for dagligvarebransjen. De fleste av de tiltakene har vi fulgt opp, og det kommer nye tiltak nå i løpet av våren, også fra meg, som vi skal følge opp. Jeg ønsker alle som er opptatt av å sikre bedre konkurranse i dagligvarebransjen og at vi får riktige priser, med på det arbeidet. Det tror jeg er veldig viktig. Jeg tror kontinuerlig fokus på dette også har betydning.

Vi vedtok rett før jul viktige lovendringer om markedsetterforskning, som det ikke var fullstendig enighet

om her i salen. Markedsetterforskning er et nytt verktøy Konkurransetilsynet kan bruke, der de kan gå inn i alle typer markeder hvor man ser det er sviktende konkurranse, og komme med tiltak. Den trer i kraft nå 1. juli. Det tror jeg blir viktig. Det har vist seg i Storbritannia at det har gitt store besparelser for britiske forbrukere, og jeg håper at vi skal se det samme her.

Dette arbeidet er på ingen måte ferdig. Det nytter ikke bare å gjøre som vi har gjort – styrket Konkurransetilsynet, kommet med ny lov og ikke minst fått slutt på det man kaller negative servitutter, som også er viktig for å kunne øke konkurransen. Vi har behov for å gjøre mer, og det skal vi følge opp med tiltak.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:08:41]: Det er viktig å fokusere kontinuerlig på det, men det fokuset har de siste årene stort sett ført til en negativ utvikling, både horisontalt med tanke på antall kjeder og vertikalt i kjedeledene. Hvis vi går tilbake til 2011, ble det levert en matmaktutredning. Da var det fire kjeder i Norge – fire paraplykjeder – og man konkluderte da med at det var for få, og at det var et problem at det var så få aktører. Det som har skjedd siden 2011, er at vi har gått fra fire kjeder til tre kjeder, og responsen fra politikerne har ikke egentlig vært noe sterkere.

Mitt spørsmål til næringsministeren er: Hvor går grensen? Hvis vi har gått fra fire til tre, hva hvis vi kommer til to, eller til en? NorgesGruppen har i dag godt over 40 pst. markedsandel. Det er ingen grunn til at den skrumpingen av antall kjeder skal stoppe på tre. Finnes det noen grense for antall kjeder eller markedsandel som næringsministeren anser som en absolutt siste skanse, der man må ta tak og bryte opp kjedene?

Statsråd Cecilie Myrseth [11:09:45]: Det som representanten har tatt til orde for, er at man skal kunne gripe inn og bryte opp selskaper. Det er et veldig, veldig radikalt grep. Det finnes noen få eksempler i nyere historie hvor man har gjort det, f.eks. gjorde man noe sånt innen telekommunikasjon i USA på 1980-tallet.

Jeg mener vi må fortsette å fokusere sterkt på å få bedre konkurranse i dagligvarebransjen. Derfor skal vi komme med nye tiltak – og nå sitter også den tidligere statsråden i salen, som også kjenner saken godt og sikkert synes det er fint å følge med på det. Vi har gjort mye, men det er mye som gjenstår for å få det på plass. Jeg ser fram til å se virkningen av markedsetterforskningsloven som nå trer i kraft, og dette er et arbeid som på ingen måte er ferdig.

Man ser også at denne utviklingen ikke er et særnorsk fenomen, det er et større fenomen. Derfor tror jeg også på det å lære fra andre som har fått til å gjøre endring, og det skal vi gjøre, som f.eks. med den nye loven.

Geir Jørgensen (R) [11:11:02]: Jeg skal holde meg i det samme sporet. I dyrtiden kan vi gjøre forskjellige personlige valg, men maten kan vi ikke velge vekk. Nå ser vi at kjedenes egne merkevarer, altså EMV, er det varesegmentet som stiger mest i pris, og det er fordi kjedene har jobbet systematisk over tid for at disse skal ha en større markedsandel, og når dette skjer, skurrer man da opp prisen.

Det ene er det som skjer i butikkhyllene, men næringsministeren er også ansvarlig for matvareindustrien her til lands. Og når vi ser at tre kjeder i praksis er de eneste som frittstående og uavhengige matvareprodusenter her i landet kan handle med, så har vi fått en ekstremt usunn situasjon. Vil næringsministeren ta grep for å sikre at disse kjedene ikke undergraver den uavhengige matvareindustrien?

Statsråd Cecilie Myrseth [11:12:07]: Jeg deler beskrivelsen om at konkurransen er for dårlig. Det må vi kontinuerlig jobbe med og sikre at konkurransen blir bedre, og det inviterer jeg også representantene fra Rødt til å være med på å se på ulike forslag til. Og vi skal som sagt legge fram nye tiltak, siden vi nå så å si har fylt opp alle de ti punktene som tidligere statsråd Vestre la fram, men det er på tide å oppdatere den planen for å sikre at vi har det trykket som trengs for å få bedre konkurranse.

Geir Jørgensen (R) [11:12:42]: I Rødt er vi veldig glad i Konkurransetilsynet. Dette er jo et statlig tilsyn som ligger under næringsministerens ansvarsområde. Men i takt med at matvareprisene øker, reises som vanlig debatten om tollvern, og kravene fra høyresiden kommer, om at vi nå må slippe opp på tollvernet for at vi skal handle mer med andre land, i den tro at matvarene kommer til å bli billigere. Sann er det jo ikke, det er kjøpekraften i Norge som bestemmer hva maten skal koste i butikken.

Så registrerer vi også at 20. mars kom en avdelingsdirektør i Konkurransetilsynet inn i debatten og sa til NRK at tollvernet ikke kan stå urørt, og at toll på mat er den største hindringen for å bedre konkurransen. Spørsmålet til næringsministeren, som har ansvaret, er: Er det greit at en direktør i et statlig tilsyn går ut i denne debatten på en sann måte?

Statsråd Cecilie Myrseth [11:13:47]: Ja, det er det, fordi dette tilsynet er et uavhengig tilsyn, så jeg har ikke tenkt å drive med politisk innblanding i det.

Une Bastholm (MDG) [11:14:07]: Da vil jeg som sporadisk treningsinstruktør minne om at biceps er en muskel som ofte får veldig mye oppmerksomhet, men skal man gjøre noe med maktkonsentrasjonen i daglig-

varebransjen, tror jeg vi må se mer mot f.eks. gluteus maximus, den største setemuskelen. Dette krever ganske stor innsats.

Det er et paradoks at dagligvarebransjen har så mye makt, mens vi er så avhengige av hele matsystemet og dagligvarebransjen i Norges beredskap. Vi trenger også en ganske stor omstilling i landbruket, for å få til både en bærekraftig matproduksjon framover og en matproduksjon som tilsvarer forbrukernes forventninger til dyrevelferd. Et forslag som Miljøpartiet De Grønne har kommet med i forbindelse med dyrevelferdsmeldingen, er å se på hvordan dagligvarebransjen og matsystemet bredt – men det er særlig dagligvarebransjen jeg spør næringsministeren om – kan bidra mer i investeringer i dyrevelferd. Er det noe næringsministeren kunne vært positiv til å se på?

Statsråd Cecilie Myrseth [11:15:10]: Når det gjelder dyrevelferd, er det landbruksministeren og fiskeri- og havministeren, som sitter i salen, som er ansvarlige for den. Jeg har ikke tenkt å blande meg inn i behandlingen av den meldingen, som nå ligger her i salen. Jeg har for mye respekt for Stortinget til det.

Presidenten [11:15:25]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Olve Grotle (H) [11:15:46]: Spørsmålet går til næringsministeren.

Arbeidarpartiet og Senterpartiet sørger i regjering for at ein frå 1. januar 2024 gjekk frå kronetoll til prosenttoll for enkelte landbruksvarer. Som følge av dette auka tolla på kålrot, for å ta eit eksempel, frå 21 pst. i 2023 til over 280 pst. i 2024. Dette kjem i tillegg til at vi allereie hadde og har ein kraftig auke i matvareprisane. Frå februar 2024 til februar 2025 steig prisane på matvarer med 7,6 pst. Tal frå Eurostat viser at prisveksten i Norge på matvarer det siste året er vesentleg høgare enn i EU generelt.

Samstundes som vi er i ei vanskeleg dyrtid, vil altså regjeringa leggje opp til ein politikk som gjer det dyrare for norske forbrukarar. Og ikkje berre det, det sender eit svært uheldig signal til våre handelspartnarar. EU-kommisjonen kritiserte denne omlegginga i fjor. Spørsmålet er no kva amerikanarane vil gjere. I ein svært spent geopolitisk situasjon sender auka norsk toll eit svært uheldig signal.

I industrimeldinga, som nyleg blei lagd fram, står det at vi skal arbeide for det regelbaserte handelssystemet og styrkje dette. Finansminister Jens Stoltenberg snakka på morgonnyheitene i dag om toll og kor skadelig det er. Anerkjenner statsråden den negative signaleffekten av å auke tolla på matvarer i ei tid der det er viktig å hegne om internasjonal handel?

Statsråd Cecilie Myrseth [11:17:16]: Jeg aksepterer ikke helt premisset til representanten om at det at man nå har fått toll på knollselleri, isbergsalat, rødbeter og kålrabi, kommer til å gjøre det umulig for oss i den handelspolitiske situasjonen som vi nå står i. Det er en litt for alvorlig situasjon til å legge det ansvaret på de fire grønnsakene. Det tror jeg egentlig også representanten vet veldig godt.

Vi har offensive og defensive interesser her i landet. Det å sikre at vi har matberedskap og matproduksjon rundt om i hele landet, er noe som er helt i tråd med WTO-regelverket. Det er noe som veldig mange land gjør – det er innenfor. Så kan jeg garantere representanten at vi har tett dialog med våre partnere i EU, i Europa, bilateralt med land og med USA. Vårt mål er å sikre norske interesser i en svært utfordrende tid, og jeg har ikke tenkt å bruke noe tid på å drive med politisk spinn når det gjelder det.

Olve Grothe (H) [11:18:17]: I staden for å latterleggjøre enkelte matvarer som har fått toll, må vel ministeren forstå at dette er eit generelt spørsmål. Eg jobbar veldig mykje med fiskeri og havbruk. Der er det også toll, og det er faktisk eit ganske stort problem for næringsga. Dette er eit generelt spørsmål, ikkje knytt til kålrot, som var eit eksempel, så eg stiller spørsmålet igjen. Eg må nesten be statsråden svare på ein skikkeleg måte og gå inn i det grundige spørsmålet eg no stiller: Er det slik at statsråden ikkje ser ei motsetning mellom på den eine sida å seie at vi skal hegne om eit internasjonalt handelssystem, og på den andre sida auke tollene i Norge? Ser ikkje ministeren denne motsetninga, dette paradokset? Og om ho gjer det, vil ho då reversere desse tollaukingane, inklusiv for kålrot, viss det var eit poeng?

Statsråd Cecilie Myrseth [11:19:14]: Selv om representanten prøver å irettesette meg når det gjelder å snakke på en skikkelig måte, mener jeg at det er nettopp det jeg gjør. Jeg gir et svar ut fra det jeg mener er premisset her, som er feil. Det er mulig å ha defensive interesser, altså å ivareta norsk beredskap, norsk mat-sikkerhet og eget landbruk, også i en tid hvor man trenger tilgang til markeder. Det er en situasjon de fleste land kjenner til, og som man benytter seg av. Det er også sånn at det var toll på landbruksprodukter da Erna Solberg var statsminister. Det var også sånn at det kom kritikk i den samme rapporten da Erna Solberg var statsminister, slik det gjør nå, som da man prøvde seg med utspill i går kveld. Vi skal ivareta norske interesser framover – det er det viktigste vi gjør – men det er en svært krevende og utfordrende situasjon som kan få betydning for arbeidsplasser rundt om i hele landet og for norsk økonomi. Det tar vi på det aller største alvor.

Presidenten [11:20:15]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:20:18]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:20:21]: Det foreligger ingen endringer i den oppsatte spørsmålslisten.

Spørsmål 1

Irene Ojala (PF) [11:20:45]: «Da Klinikk Alta skulle åpnes i 2019, måtte flere helsetopper droppe åpningen: helse- og omsorgsministeren fordi han ikke kom seg over fjellet fra Kvæningen på grunn av dårlig vær, og ledelsen i Helse Nord på grunn av krise i luftambulansen. Dette illustrerer hvorfor folk i Alta, Finnmarks største by, trenger et godt helsetilbud nettopp i Alta. Stortinget økte bevilgningen til Klinikk Alta med 41,7 mill. kr for 2024.

Kan statsråden synliggjøre at tilbudet og aktiviteten ved Klinikk Alta er økt med vel 40 mill. kr fra 2023 til 2024?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:21:23]: Takk for spørsmålet. La meg først si at alle innbyggerne i Norge, uansett hvor de bor, skal være trygge på at de har helse-tjenester av høy kvalitet, og at de får rask hjelp når de har behov for det. Det gjelder i Finnmark som i resten av landet vårt.

Som representanten viser til, er det helt riktig at Helse nord i statsbudsjettet for 2024 fikk bevilget et tilskudd på 25 mill. kr til styrking av Klinikk Alta, og i revidert nasjonalbudsjett for 2024 ble det bevilget ytterligere 15 mill. kr. Dette er varige bevilgningsøkninger som skal brukes til formålet.

Tildelingen av øremerkede midler for å videreutvikle tilbudene for befolkningen som tilhører Klinikk Alta, må ses i sammenheng med det samlede oppdraget til Helse nord og Finnmarkssykehuset. I 2023 brukte alle helseforetakene i Helse nord mer midler enn det Stortinget hadde bevilget, og da Helse nord fikk tildelt sine rammer i januar 2024, fikk også helseregionen et klart oppdrag med å sikre at helseforetakene i regionen holdt kostnadene innenfor gitte rammer, og sikre økonomisk bærekraft framover. Sånn må det være. I oppdraget ble det lagt til grunn at det løpende daglige forbedringsarbeidet med involvering av ansatte i alle enheter i sykehusene måtte intensiveres, og at Helse nord måtte forsikre seg om at helseforetakene identifiserte konkrete tiltak som skulle bidra til at kostnadene ble holdt innenfor gitte rammer i 2024.

Disse overordnede føringene ble fulgt opp i Finnmarkssykehusets budsjettarbeid for 2024. Finnmarkssykehuset satte også i gang et forbedringsarbeid, og styret i Finnmarkssykehuset vedtok i styremøte i november 2024 en plan for reorganisering av Finnmarkssykehuset HF.

De ekstraordinære midlene til Helse nord til styrking av Klinikk Alta i 2024, som er videreført i 2025 og som vi har alle intensjoner om å videreføre også framover, legger til rette for økt aktivitet og oppbygging av poliklinisk virksomhet og dagbehandling i Alta, til beste for befolkningen.

Gitt situasjonen i Finnmarkssykehuset, med krav om innsparinger, kan ikke Klinikk Alta skjermes for omstillingstiltak selv om det er gitt særskilte tilskudd til klinikken. Helse nord opplyser at Finnmarkssykehuset i 2024 har jobbet aktivt med nyrekruttering, intern opplæring og ombygginger for å legge til rette for økt aktivitet framover for pasientgrupper som bruker helsetjenesten ofte.

Det tar tid å legge om driften, slik Finnmarkssykehuset og Klinikk Alta nå gjør. Tiltakene som er under gjennomføring, er nødvendige for å legge til rette for økt aktivitet framover – som altså er den målsettingen som legges til grunn. Bevilgningen er videreført med nå 41,7 mill. kr i 2025, og jeg legger til grunn at Helse nord og Finnmarkssykehuset jobber aktivt med å legge om driften i Alta i 2025, slik at aktiviteten kan øke, slik det også er kommunisert ut.

Irene Ojala (PF) [11:24:13]: Takk for svaret fra statsråden.

Nå er det jo sann at befolkningen i Alta og omegn opplever et betydelig redusert tilbud ved Klinikk Alta. I Arbeiderpartiets nye politiske mål, som ble lagt fram for noen få uker siden, heter det at regjeringen vil følge opp prosessen for å videreutvikle spesialisthelsetjenestene ved Klinikk Alta, slik statsråden nå sa.

Alta kommunestyre har meldt ifra om at de reagerer kraftig på at Finnmarkssykehuset ikke har fulgt opp sitt løfte om å øke poliklinisk aktivitet ved Klinikk Alta med 3 000 pasientkonsultasjoner, men at det er 1 000 færre. Står regjeringens mål om å videreutvikle og styrke spesialisthelsetjenesten i Alta da ved lag?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:25:00]: Helse nord opplyser at Finnmarkssykehuset jobber aktivt med å følge opp dette styrevedtaket, og målet er fremdeles å øke antall pasienthendelser med 3 000, slik at flest mulig pasienter kan få et lokalt tilbud, der det er mulig.

Som jeg sa i det forrige svaret, er dette endringer og omstillinger som jeg tror er positive, men som tar litt tid. For eksempel har en jobbet aktivt med å rekruttere flere spesialister, men har ikke klart å rekruttere alle ennå;

det pågår fortsatt ansettelser av revmatolog, f.eks. Man jobber med ombygging av lokaler i Alta, hvor dialyse flyttes til sengeenhet. Man ombygger også dagenheten. Det vil utvide kapasiteten med 5–10 behandlingsstoler. Dette skal ferdigstilles innen juli 2025, så det kommer ganske snart. Ombygging og bytte av CT i Alta er under ferdigstilling, og en jobber med å rekruttere støttepersonell, bioingeniører, radiograf og merkantilt personell. En håper at dette skal være på plass innen mai 2025.

Jeg tror aktiviteten vil øke framover. Det er i hvert fall målet.

Irene Ojala (PF) [11:26:03]: Igjen: Takk for svaret.

Statsråden viser til Helse nord og Finnmarkssykehuset. Det jo veldig interessant. Jeg skal gå litt tilbake i tid, til 2021. Da var det et unisont krav blant politikere i Alta, også i Arbeiderpartiet, at Pasientfokus skulle stille liste til stortingsvalget i 2021, noe vi gjorde. Årsaken til det var at folk ikke følte seg trygge på den politikken som ble ført. Jeg har aldri vært politiker før og hadde aldri tenkt å komme tilbake til høsten. Men nå har jeg altså blitt nominert en gang til, og i løpet av to dager ble det samlet 1 700 underskrifter for at jeg skulle få lov til å stille liste.

Hva tenker statsråden om det? Minner det om at folk føler pasientopplevd trygghet eller pasientopplevd utrygghet?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:26:44]: Jeg synes det er veldig positivt at mange deltar i demokratiet, og at folk gir uttrykk for det de mener gjennom både å stemme ved valg, stille til lister og være med og engasjere seg. Det er bare positivt.

Jeg forstår veldig godt at det er høyt engasjement om helsetilbudet i Finnmark. Det er det i alle andre fylker også. At de omstillingene som gjøres, bl.a. at vi har fått to moderne akuttsykehus i Hammerfest og Kirkenes, har konsekvenser også for Alta, skjønner jeg kjempegodt.

Så kan vi fra regjeringens side og fra Stortingets side bidra til at det skal være gode helsetjenester lokalt, også i Alta, og det er derfor denne regjeringen har tatt initiativ til og fått Stortinget med på en varig bevilgningsøkning til Klinikk Alta på snart 42 mill. kr hvert eneste år, og jeg er veldig glad for at det er et styrevedtak om at man skal øke aktiviteten med 3 000. Jeg forstår at det tar litt tid å komme dit, men jeg har også nå redegjort for de tiltakene som er i gang, som vil gi resultater de neste månedene, og jeg har tillit til det. Hvis det ikke skjer, får vi vurdere hvordan vi skal følge det opp.

Spørsmål 2

Bård Hoksrud (FrP) [11:28:00]: «Helfo har nylig utlyst et anbud for fristbruddpasienter innen psykisk

helsevern på 2,7 mrd. kr, der vilkårene i praksis stenger ute nye aktører og favoriserer de etablerte. Kritikken fra flere aktører, blant annet Dr.Dropin, er at vilkårene hindrer innovasjon og effektivisering.

Mener statsråden at Helfo gjennom anbudet sikrer best mulig behandling for pasientene og en effektiv utnyttelse av skattebetalernes penger?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:28:28]: Selve fristbruddordningen er det Helfo som forvalter, og det er Helfo som har ansvaret for nye anskaffelser innenfor psykisk helsevern. Helse- og omsorgsdepartementet legger naturligvis til grunn at Helfo følger de reglene som til enhver tid gjelder. Anbudsprosessen er ikke avsluttet. Når den er det, kan det absolutt bli aktuelt å be om en orientering, men nå må den prosessen som er satt i gang på lovlig måte, også gjennomføres på lovlig måte.

Så gjør jeg på generelt grunnlag oppmerksom på at anskaffelsesreglene åpner for å stille krav som er relevante for å sikre at leverandøren har de tekniske og faglige kvalifikasjonene som er nødvendig for å utføre kontrakten. Da kan det også være relevant å vurdere hvilke erfaringer leverandøren har f.eks. fra lignende leveranser de siste årene. Erfaringsmessig er det flere aktuelle leverandører som vil kunne konkurrere om kontraktene på fagområdet også når det stilles slike krav.

Formålet med fristbruddordningen er at sykehusene skal stimuleres til å unngå fristbrudd og om nødvendig også inngå egne avtaler og benytte totalkapasiteten i det offentlige. Fristbruddordningen trer inn når sykehusene ikke klarer å oppfylle ansvaret de har etter pasient- og brukerrettighetsloven.

De regionale helseforetakene fikk i 2024 i oppdrag å gjennomgå sin praksis for å unngå fristbrudd, ha enhetlige måter å håndtere fristbrudd på, samt ha en enhetlig praksis med hensyn til å melde fristbrudd til Fristbruddportalen. De regionale helseforetakene har i fellesskap arbeidet med oppfølgingen av oppdraget under ledelse av Helse sør-øst, og etter planen vil det foreligge en ny regional veileder i løpet av våren.

I tillegg til å ha gode rutiner for å unngå fristbrudd, er det viktigste vi kan gjøre for å unngå fristbrudd, å redusere ventetidene. Ventetidene i norsk helsevesen har over mange år vært for lange. Det er jeg ikke tilfreds med, og det er også grunnen til at vi har satt i gang ventetidsløftet, bevilget flere milliarder kroner ekstra til sykehusene og fått med partene i arbeidslivet. Og vi ser etter hvert at resultatene begynner å vise seg. Vi ser også en liten nedgang i antall fristbrudd og andelen fristbrudd, men dette er så langt ikke godt nok. Derfor er det viktig at vi viderefører dette arbeidet med uforminsket styrke så lenge det er nødvendig for å oppnå de resultatene vi

har satt oss, og som jeg opplever at det er ganske bred enighet om.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [11:30:53]: Vi er i hvert fall veldig enige om at det er altfor lange ventetider, og det ser ut som om ventetidsløftet ikke helt treffer – i hvert fall ikke ennå.

I stad var statsråden og jeg i debatt i DM Arena og diskuterte at vi har de pengene vi har. Det er nettopp derfor jeg har lyst til å utfordre statsråden. Ifølge Dr.Dropin kunne staten spart minst 400 mill. kr dersom de og andre aktører hadde fått mulighet til å konkurrere.

Hva tenker statsråden om dette? Vil han ta initiativ til å revurdere anbudsprosessene for å få en mer konkurransedyktig prosess, som gir bedre tilbud for pasientene – det er det aller viktigste – og også gjør det billigere for skattebetalerne? Slik kan man bruke enda mer penger på å behandle enda flere raskere. Dette bør være musikk i statsrådets ører. Derfor er jeg spent på om han vil gå enda mer inn i denne prosessen med disse mulighetene for besparelser og faktisk kunne bruke disse pengene på pasientbehandling i stedet.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:31:54]: Jeg er helt enig med representanten Hoksrud i at offentlige anskaffelser må være så effektive som mulig, og det er skattepengene vi forvalter. Det betyr også at en bør få mest mulig ut av hver eneste krone en legger inn. Jeg tror også det er fornuftig at offentlige anskaffelser bidrar til innovasjon og nytenkning. At man også slipper til nye aktører, som kanskje tenker litt utradisjonelt, som har andre løsningsforslag og som bringer inn frisk pust og utfordrer det etablerte, er veldig positivt. Det vil jeg gjerne ha mer av på generelt grunnlag.

Dette er som sagt en anbudsprosess som nå pågår, som ikke vi gjennomfører, men som Helfo gjennomfører «as we speak», for å være helt direkte. Da mener jeg det er veldig viktig at den prosessen nå får gå sin gang. Som jeg sa i første svar, er jeg helt åpen for at når anbudsprosessen er avsluttet, kan vi etterspørre mer informasjon om hvilke vurderinger som er gjort, hva en vektlegger, og vurdere om det gir grunnlag for å se på disse anbudsbestemmelsene framover.

Bård Hoksrud (FrP) [11:32:56]: Jeg skjønner at statsråden skyver dette foran seg og ikke vil ta stilling.

I DFØs veileder til anskaffelsesprosesser heter det at nyoppstartede virksomheter som regel ikke selv vil kunne dokumentere at de har gjennomført tilsvarende oppdrag, men det er da lurt å kunne angi at kvalifikasjon kan oppfylles av ansatte hos leverandøren. Hvorfor mener

statsråden at Helfo kan se bort fra dette i anbudene de utlyser, når det egentlig står ganske klart og tydelig at de ansattes kompetanse bør være noe man vektlegger når man eventuelt gir et anbud?

Som sagt: 400 mill. kr er penger som faktisk kunne gitt mange pasienter godt psykisk helsevern og oppfølging. Det er det vi snakker om her med tanke på psykisk helsevern. Jeg håper statsråden er enig i at de pengene hadde kommet veldig godt med for mange av dem som står og venter på å få hjelp og behandling.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:33:59]: Vi må være litt nøkterne, kanskje, når det gjelder hvilke tall vi legger til grunn. Jeg har hørt en del historier gjennom livet om hvor bra alt kan bli hvis enkeltaktører får det akkurat som de vil, og så blir det ikke alltid slik i virkeligheten. Nå sier ikke jeg at det er tilfellet her, for jeg kjenner ikke disse tallene og vurderingene som ligger til grunn for dem, om det er realisme eller ikke i dem. Jeg tror i hvert fall vi skal være forsiktige med å bruke slike tall.

At offentlige anskaffelser skal fremme effektiv ressursbruk, er vi enige om, det er det ingen tvil om, men det må også være slik at når det er Helfo som foretar denne anskaffelsen, må nesten de få vurdere hvordan anskaffelsen skal skje på en mest mulig effektiv måte. Det ville vært veldig vanskelig hvis vi og Stortinget skulle sitte og ta stilling til tusenvis av anbudprosesser, hvordan ulike kriterier vektet og hvilke kvalifikasjonskrav som stilles. Jeg tror vi må ha tillit til at fagfolkene våre som jobber med dette hele tiden, foretar de vurderingene. Så kan vi på generelt grunnlag lære.

Jeg synes det er positivt at aktører deltar i debatten. Hvis de har forbedringsforslag med hensyn til hvordan vi kan gjøre anbudsprosessene og anskaffelsene bedre, tar vi gjerne en diskusjon om det når denne prosessen er avsluttet.

Spørsmål 3

Geir Jørgensen (R) [11:35:18]: «Ved akutt hjerteinfarkt er rask behandling avgjørende for å redde liv og forhindre varig skade. I Nord-Norge rammes årlig om lag 1 600 personer av hjerteinfarkt, halvparten av disse i Nordland. Men det finnes bare ett døgnåpent PCI-senter. Det ligger i Tromsø. I Bodø er det et fullt utstyrt PCI-senter, men det stenger kl. 16. Så nordlendinger som får hjerteinfarkt utenfor åpningstid flys til Tromsø, med all den risiko for død og varig skade tidsavstanden medfører.

Vil statsråden ta initiativ til et døgnåpent PCI-senter i Bodø?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:36:04]: Takk for spørsmålet. Jeg har stor forståelse for at tilbudet til pasienter med hjerteinfarkt skaper engasjement. Som representanten vet, er det Helse nord som har sørge-foransvaret for pasientene i sin region, og som også har ansvaret for at det gis forsvarlig og god helsehjelp. Styret i Helse nord har vedtatt at invasiv kardiologi skal være faglig, organisatorisk og administrativt samlet i ett senter, ved Universitetssykehuset Nord-Norge. Senteret har to driftssteder. Det er et døgnkontinuerlig senter lokalisert ved Universitetssykehuset Nord-Norge, og det er et dagtilbud lokalisert ved Nordlandssykehuset. Slik har det vært gjennom noen år.

Det er drift ved PCI-laben i Bodø alle hverdager på dagtid for de samme pasientkategorier som også før har hatt et tilbud i Bodø. Pasientene transporteres til Tromsø hvis komplikasjonsfaren er stor. Akutte PCI-prosedyrer på kveld, natt og i helgene utføres da i Tromsø, som er det største og mest utbygde sykehuset.

De akutte og livstruende hjerteinfarktene, såkalt STEMI, utgjør om lag en fjerdedel av alle hjerteinfarktene. Den faglige anbefalingen er at det skal gis trombolyse innen 30 minutter etter første medisinske kontakt hvis pasienten ikke kan behandles med PCI innen 120 minutter. Helse nord har satset betydelig på luftambulansse for å sørge for rask tilgang til behandling. Trombolyse er likevel førstevalget for flertallet av pasienter med store hjerteinfarkt, basert på den geografien som er i Nord-Norge. Raskere trombolyse betyr redusert dødelighet og lavere risiko for hjertesvikt etter infarkt for dem som overlever. Helse nord har oppmerksomhet på dette gjennom prosjektet Trygg akuttmedisin, slik at flere får trombolyse.

Det er også etablert et regionalt STEMI-forum, som gjennomgår alle forløp med hensyn til om trombolyse eller PCI er gitt i henhold til retningslinjene. Dette bidrar til kvalitetsforbedring i tjenesten.

Det er Helse nord som har ansvaret for å organisere PCI-tilbudet. Det har jeg tillit til at de gjør. Jeg legger til grunn at pasientene i Helse nord får et godt og forsvarlig tilbud. Dette er en sak som Helse- og omsorgsdepartementet holder seg løpende orientert om, ikke minst sett i lys av det store engasjementet det er for saken lokalt og regionalt.

Geir Jørgensen (R) [11:38:28]: Jeg takker for svaret. Jeg klarer vel ikke å se at helsestatsråden har fått med seg for et engasjement og for et folkekrav som ligger i bunnen her.

Hvis jeg eller statsråden skulle bli rammet av et hjerteinfarkt her vi står akkurat nå, midt i Oslo sentrum, er det ikke mindre enn fire PCI-sentre i nærheten. Alle er innenfor en halvtimes avstand herfra, og samtlige er

døgnåpne. Så hører jeg at det legges til grunn at Helse nord gjør de riktige vurderingene, men vi vet at vi har en sykehusmodell som på mange måter kan sies å true liv og helse når avstandene blir så store som de er i Nord-Norge. Vi vet at Nordland legeforening sier at en styrking av Bodø vil styrke det totale tilbudet i hele landsdelen. Klarer ikke statsråden å se det?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:39:32]: Det er viktig å se hen til det helhetlige behandlingstilbudet. Det består bl.a. av trombolyse, som jeg nevnte, og PCI. Jeg har besøkt PCI-senteret i Bodø og snakket med fagfolkene der. Det er veldig dyktige mennesker som jobber der, de har flott medisinsk utstyr, og jeg er helt sikker på at de gir pasientene den aller beste behandlingen.

Jeg synes det er en god løsning Helse nord har landet på. Det var en ekspertutredning som vurderte to alternativer. Det ene var å legge det ned i Bodø, og det andre var å videreføre det på dagtid, men da underlagt UNN. Helse nord falt ned på den siste løsningen, og det tror jeg er fornuftig. Det var en vurdering de gjorde.

I Norge har vi ni PCI-sentre, og to av dem er i Nord-Norge. Sverige har 21 PCI-sentre, så de har betydelig flere, men det er også verdt å huske på at resultatene likevel er bedre i Norge. Overlevelsen etter hjerteinfarkt er bedre i Norge enn i Sverige, og det betyr vel kanskje at det er det helhetlige behandlingstilbudet vi må se på, ikke hvor mange PCI-sentre vi har.

Geir Jørgensen (R) [11:40:38]: Det man ikke klarer å komme fra her, er at tidsavstanden er avgjørende for hvorvidt du får varig skade eller i verste fall dør når et hjerteinfarkt rammer. Når det skjer, begynner hjertet å selvdestruere, for å si det på den måten, og avstanden til behandling er det som bestemmer om du kan bli den bestemoren eller bestefaren som kan gå en fjelltur og slikt med barnebarnet etter behandling. Dette er stort alvor. Jo lenger sør i Nordland du bor, hvis du f.eks. bor på Helgeland, jo mindre er sjansen for å komme seg til et normalt liv igjen etter et hjerteinfarkt, sammenlignet med hvis du bor i nærheten av det døgnåpne senteret. Vi har noen målsettinger for helsepolitikken her i landet – at man så godt som råd er, skal ha et likeverdig tilbud der man bor, og i Bodø finnes det et sånt senter. Kan ikke statsråden bare skjære gjennom og døgnåpne dette senteret?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:41:42]: Hadde det vært så enkelt, skulle helse- og omsorgsministeren og Stortinget tatt stilling til alle medisinske tilbud på alle sykehusene i Norge, og jeg tror representanten er enig i at det ville vært en helt umulig oppgave. Vi må ha tillit til at de lokale og regionale helsemyndighetene vet hva som er riktig, og at helseregionene gjør de riktige faglige

vurderingene av hvordan de skal sørge for at innbyggerne får et godt og trygt tilbud.

Vi har som sagt ni PCI-sentre i Norge. Det er i ett i Tromsø, ett i Bodø, ett i Midt-Norge og to i vest, og de resterende er da i Helse sør-øst. Mange av pasientene får trombolyse. Det er en behandling som kan startes prehospitalt. Der har de gitt god opplæring til akuttmedisinske tjenester. Det er satset stort på luftambulansetjeneste i nord. Som representanten helt riktig påpeker, er det store geografiske avstander og også ganske krevende forhold værmessig enkelte dager. Alt dette er med på å underbygge at det skal være gode helsetjenester også i distriktene. Så må vi ha tillit til at Helse nord gjør de riktige vurderingene.

Spørsmål 4

Marian Hussein (SV) [11:43:03]: «Helse- og omsorgssektoren er en vei inn i arbeidslivet for veldig mange innvandrerkvinner. En studie gjort av forskere ved Senter for omsorgsforskning antyder at mange av disse kvinnene fanges i deltidsstillinger, hvilket gjør at de ikke fanges opp av kvalifiseringsordninger som for eksempel Fagbrev på jobb.

Hva gjør regjeringen for å sikre at ordninger som kan gi mer formell kompetanse, fanger opp særlig minoritetskvinner?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:43:50]: Takk for et godt og viktig spørsmål.

Personellet i vår sektor er heldigvis mangfoldig og utgjør en viktig ressurs hver eneste dag, både i sykehusene og i de kommunale helse- og omsorgstjenestene, og som kjent trenger vi mange flere av dem framover.

I Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024–2027 har regjeringen fremmet sin politikk for å rekruttere, beholde og utvikle fagfolk. I sykehusene og i kommunene er det lenge jobbet med å utvikle heltidskultur og redusere deltid. Vi er ikke i mål, la meg understreke det. Det går framover, men jeg skulle gjerne sett at det gikk enda raskere framover.

Regjeringen har lagt fram Opptrappingsplan for heltid og god bemanning i omsorgstjenesten, som er ett konkret svar på spørsmålet fra representanten, og dette følges opp gjennom Kompetanseløft 2025. Disse planene skal bidra til faglig sterke tjenester med tilstrekkelig og kompetent bemanning. Pasienter og brukere skal få god omsorg og forsvarlig behandling, og med stadig mer kompliserte og sammensatte pasientbehov må det tilrettelegges for nødvendig påfyll av kompetanse.

Regjeringen ønsker virkelig å redusere bruken av deltidsstillinger i helse- og omsorgstjenesten, slik at vi får en reell og praktisk heltidskultur. Heltid og faste stil-

linger gir stabilitet og trygghet for ansatte og brukere, økt motivasjon og økt mulighet for kompetanseheving, og for å understøtte en heltidskultur er det etablert ulike statlige virkemidler, i tillegg til at regelverket er endret. Tørn-programmet utprøver ulike turnusordninger som bidrar til flere heltidsstillinger. Jeg er veldig glad for at vi har trappet opp den innsatsen og utvidet programmet. Vi har også Menn i helse og Jobbvinner, som bidrar til kvalifisering, og som får flere som ellers kanskje ville stått utenfor, inn i arbeidslivet. Det er positivt. Vi trenger alle med på laget.

Måltrettet og tilpasset kompetanseutvikling av ansatte er også vesentlig, og det er vi veldig opptatt av å kunne legge til rette for. Det finnes ulike kurs og opplæringsmuligheter for ansatte, herunder minoritetskvinner. Krav for deltakelse på opplæring avhenger av type kompetanseheving, men det er viktig å slå fast prinsippet om at alle ansatte skal ha slike kompetansehevingsmuligheter.

Regjeringen har lansert et fagarbeiderløft for sektoren og har nylig også framlagt fagskolemeldingen. Regjeringen har styrket ordningen Fagbrev på jobb de siste årene, hvor voksne ansatte kan kombinere veiledet praksis på arbeidsplassen med vanlig arbeid, forutsatt gitte praksiskrav. Målet er å få et fagbrev, alternativt et kompetansebevis, som igjen kan lede til et fagbrev. Økt kvalifisering og hensiktsmessig arbeidstidsorganisering bidrar også til redusert bruk av deltidsstillinger og inkluderer personer med minoritetsbakgrunn.

Vi har satt i gang mange tiltak, og vi gjennomfører mange tiltak, men vi er fortsatt utålmodige og vil mer, så en debatt om hva som er mulig å gjøre enda mer av, ønsker jeg hjertelig velkommen.

Marian Hussein (SV) [11:46:52]: Mitt spørsmål handlet om Fagbrev på jobb og den utstrakte bruken av deltidsstillinger i helsevesenet. I studien som er gjort i forbindelse med evalueringen av Fagbrev på jobb, var det – med unntak av Oslo – få deltakere i ordningen som hadde innvandrerbakgrunn. Da er mitt spørsmål igjen: Helsevesenet har ganske mange av disse personene med minoritetsbakgrunn som ikke får muligheten til å utnytte Fagbrev på jobb. Så hvordan vurderer regjeringen at Fagbrev på jobb kan bidra til å møte utfordringene som mange av disse kvinnene står overfor, inkludert midlertidige stillinger, deltidsarbeid, manglende mulighet til fast heltidsstilling grunnet fravær av formell kompetanse? Jeg ønsker at statsråden svarer mer presist.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:47:45]: Det skal jeg forsøke. Vi har altså styrket denne ordningen, Fagbrev på jobb, for vi mener at den er riktig. Hvis det er sånn at enkelte grupper bruker denne ordningen i min-

dre grad enn andre, uten at det er noen spesiell årsak til det, må vi jo gå inn og se på hvorfor det skjer. Er det på grunn av manglende informasjon? Er det fordi det ikke treffer? Er det fordi det er noe med innrammingen, eller hvordan dette tilbudet organiseres og tilrettelegges, som ikke passer for alle? Det kan vi gjerne få mer informasjon og kunnskap om, for målet er at det skal treffe flest mulig.

Som jeg sa innledningsvis: Alle har ressurser, og vi må bruke dem. Vi kommer til å trenge hvert eneste helsepersonell, vi har absolutt ingen å miste i årene framover. Så det å gjøre det lettere å gå fra deltid til heltid, det å bygge en kultur for kompetanseutvikling og -heving, der en også ser at arbeidsgiver satser på en, og at en blir i yrket, er kjempeviktig. Også det å fylle formelle kompetansehull og gi formell kompetanse til dem som trenger det, er veldig positivt. Så dette skal vi fortsette med.

Marian Hussein (SV) [11:48:47]: Den studien som jeg henviser til, som er gjort av forskere ved Senter for omsorgsforskning, viser veldig tydelig at her er det en mismatch mellom dem som virkelig har behov, og som er i tjeneste, og det virkemiddelapparatet som Fagbrev på jobb er en del av, for å få flere til å kvalifisere seg. Da er det gledelig å høre at statsråden ønsker å høre mer om dette, for her viser de også at kvinner med innvandrerbakgrunn, særlig de med fluktbakgrunn, har dårligere utbytte og opplevelse av tilpasning med hensyn til deres behov i de eksisterende kvalifiseringstilbudene.

Da lurte jeg på hvordan regjeringen ønsker å sikre at disse ordningene faktisk treffer dem det gjelder, for de er jo i helsevesenet, men er uten formell kompetanse, og de blir da sistemann inn og førstemann ut i veldig mange tilfeller.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:49:45]: Som jeg sa: Vi trenger alle. Også dem som kommer inn i helse-tjenestene uten den formelle kompetansen som etter-spørres, eller som er nødvendig, er det veldig viktig at vi kan gi slik kompetanse, og mange av de tiltakene og prosjektene jeg nå har nevnt, bidrar hver for seg og sammen til det. Derfor er det så viktig at vi har styrket dem, noe på initiativ fra regjeringen, og noe av dette har også kommet gjennom fremragende budsjett-samarbeid med SV i Stortinget. Det er vi takknemlige for, og la oss fortsette det gode samarbeidet om det.

Så må vi gå inn og se på det som er gjort av evaluering og forskning, og eventuelt vurdere om det er behov for å evaluere ordningene mer. Hvis en da finner at det er helt konkrete barrierer eller helt konkrete hindringer som gjør at enkelte grupper ikke bruker ordningene så mye som de kunne ha gjort, får vi vurdere hva vi kan gjøre med det. Det er jeg helt åpen for. Det er alltid sånn at vi må være kritiske og nysgjerrige og se på hvordan vi

kan løse oppgaver smartere, og hvis dette er en kandidat for det, vil jeg gjerne samarbeide om det.

Spørsmål 5

Kjersti Toppe (Sp) [11:51:02]: «Nok ein gong får styresmaktene, departement og helseføretak kritikk for å ikkje makta å gi pasientar med samtidige rusproblem og psykiske lidingar den helsehjelpa og oppfølginga dei treng. Riksrevisjonen meiner tilstanden er sterkt kritikkverdig. Mange av pasientane lir under manglande samarbeid mellom ulike sektorar i velferdsstaten, som Nav, kommune og spesialisthelseteneste.

Har statsråden ein plan for korleis Riksrevisjonen sin rapport og sterke kritikk faktisk skal føre til endring, og faktisk vil gi ROP-pasientar den hjelpa dei treng?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:51:41]: Takk for spørsmålet. Svaret på spørsmålet er ja. La meg aller først si at jeg slutter meg fullt og helt til det utfordringsbildet som framkommer i Riksrevisjonens rapport, og som representanten Toppe helt riktig viser til.

Mennesker som har problemer med samtidige rusmiddellidelser og psykiske lidelser, rammes særlig hardt av lite individuelt tilpassede tjenester. Vi vet det er for lite samhandling i tjenestene, for dårlig koordinering og for lite helhetlig tilnærming. Derfor prioriterer helsefellesskapene denne gruppen spesielt. Vi må sikre at tjenestene er tilgjengelige, og at det er nok tjenester. En helhetlig tilnærming som inkluderer helsetjenester, bolig, arbeid og meningsfull aktivitet, er nødvendig for å gi et godt tilbud. Derfor følger vi opp Riksrevisjonens rapport i et samarbeid der også Arbeids- og inkluderingsdepartementet deltar. Noe av denne kritikken handler også om boliger og tilgjengelige botilbud, så det er viktig at de som styrer med det, også er med.

Oppsøkende og ambulante tjenester er særlig viktige for denne pasientgruppen. Det har over flere år vært en utvikling med en betydelig satsing på å utvikle og spre modeller som ACT, FACT og FACT ung. I Opptrapingsplan for psykisk helse, som vi lagde sammen i regjering da Senterpartiet deltok der, har vi sagt at vi vil videreføre og videreutvikle oppsøkende tjenester som dem jeg nevnte.

Riksrevisjonen løfter fram IPS, individuell jobbstøtte, og det er et målrettet og godt egnet tiltak for denne brukergruppen. Ambisjonen til regjeringen er at vi skal videreføre det viktige arbeidet med IPS og også se på om vi kan gjennomføre andre offensive tiltak for bedre helse og økt arbeidsinkludering, i tråd med både Opptrapingsplan for psykisk helse og Meld. St. 33 for 2023–2024, En forsterket arbeidslinje – flere i jobb og færre på

trygd. Det har vi nær dialog med Arbeids- og inkluderingsdepartementet om.

Regjeringen har lagt fram viktige styringsdokumenter for helsesektoren som gir viktige føringer for tjenestetilbudet til pasienter med langvarige og sammensatte behov. Overordnet, og med betydning for samhandling og koordinering av tjenester og god utnyttelse av personellressurser og kompetanse, ligger Nasjonal helse- og samhandlingsplan.

Vi har sagt at vi skal trappe opp innsatsen på psykisk helse-feltet over en tiårsperiode gjennom Opptrapingsplan for psykisk helse – 3 mrd. kr varig. Vi har så langt passert 1 mrd. kr, så vi ligger foran skjemaet i konkrete resultater der. Tilbudet til akkurat dem som har langvarige og sammensatte behov, er ett av tre innsatsområder i denne planen, som også svarer på det representanten spør om.

Vi la fram del én av forebyggings- og behandlingsreformen for rusfeltet i oktober. Den inneholdt en lang rekke tiltak innen helsepolitikken som møter målgruppers behov. Jeg er glad for at den ble tatt godt imot, og at et bredt flertall i Stortinget har sluttet seg til den. Det følger også økonomiske insentiver med disse dokumentene som skal stimulere til bedre tjenester og bedre samhandling og ressursutnyttelse.

Vi er ikke i mål. Vi har langt igjen, men vi er på vei.

Kjersti Toppe (Sp) [11:54:42]: Takk for svaret. Eg synest dette er ei veldig alvorleg sak fordi vi gong på gong viser at vi ikkje klarer å styrkja tilbodet til dei pasientane som er mest sjuke med samtidige rusproblem og psykiske lidingar. Helsefellesskapa klarer ikkje å bidra nok til å prioritera desse. FACT og oppsøkjande teneste er bra, men det er heller ikkje bygd ut tilstrekkelig. Riksrevisjonsrapporten viser til at personar med ROP-lidningar ikkje får døgninnlegging på grunn av låg kapasitet i døgnbehandlninga. Eg kunne ikkje høyra at statsråden var inne på ei av anbefalingane frå Riksrevisjonen, som er å auka døgnplassane i psykisk helsevern, og at ein må stoppa den nedbygginga som skjer. Eg vil gjerne utfordra statsråden på det punktet.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:55:47]: Takk for et godt oppfølgingsspørsmål. Det svarer jeg veldig gjerne på. Det er en utfordring at antallet døgnplasser innen psykisk helsevern over mange år har vært bygget ned. Vi snakker altså om en reduksjon på flere hundre døgnplasser, og det var Senterpartiet og Arbeiderpartiet enige om at vi skulle gjøre noe med. Vi har gjort noe med det gjennom både bevilgningsøkninger og veldig tydelige oppdrag til helseregionene. Det innebærer at vi nå ikke bare har klart å stoppe nedgangen, men har sågar sett en liten positiv vekst i antallet døgnplasser. Fra 2022 til 2023, som er de siste offisielle tallene vi har,

gjaldt det både i tjenestene til barn og unge og i kategorien voksne. Det er bra, men vi er heller ikke i mål der. Jeg er helt ærlig og åpen om det. Derfor har vi bedt alle helseregionene om å sørge for å trappe opp dette tilbudet i tråd med de behovene de har identifisert, slik at vi er helt sikre på at alle som har behov for døgnplasser, får det innen rimelig tid og så lenge de har behov for det.

Kjersti Toppe (Sp) [11:56:51]: Akkurat når det gjeld døgnkapasitet, vert eg litt usikker, for riksrevisjonsrapporten seier jo at det har vore ein nedgang i døgnplassar per 1 000 innbyggjarar òg mellom 2021 og 2023, så eg vil gjerne at statsråden forklarar det. Eg er som statsråden veldig opptatt av at vi faktisk må auka kapasiteten, for når det er låg kapasitet, går det ut over dei sjukaste pasientane. Kommunar og alle andre rapporterer om at det i dag er for låg kapasitet, og særleg for pasientar med samtidige rusproblem og psykiske lidingar.

Eg har eit tilleggsspørsmål. Korleis vil statsråden rapportera tilbake, slik at vi ikkje risikerer å få ein ny riksrevisjonsrapport om fem år som seier akkurat det same?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:57:51]: Takk for oppfølgingsspørsmålene. Fra 2022 til 2023 økte døgnplasser for barn og unge fra 331 til 332, så det var en veldig beskjeden økning på hele én plass, men det må ses i lys av at det har vært en kraftig og kontinuerlig nedbygging over mange år. Den har vi nå klart å snu – man må snu utviklingen før man får farten opp i den andre retningen, så det er jeg glad for. For voksne har det gått fra 3 293 til 3 296 døgnplasser fra 2022 til 2023. Så får vi se hva de endelige tallene for 2024 blir, men vi har i hvert fall vært veldig tydelig på at antallet plasser skal opp, og at nedbyggingen skal stoppe.

Vi vil selvfølgelig følge opp Riksrevisjonens rapport systematisk. Det startet vi med umiddelbart da rapporten kom, også noe i forkant. Riksrevisjonen vil gjøre en ny vurdering og se at vi faktisk følger opp, og vi skal melde tilbake til dem. Jeg er sikker på at vi får mange debatter om dette i Stortinget også, som gir rikelig med anledning til å se at vi faktisk holder tempoet og gjør det som er riktig for en veldig sårbar gruppe som fortjener bedre hjelp av det offentlige.

Spørsmål 6

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:59:14]: «Våren 2024 vart Nasjonal transportplan 2025–2036 lagd fram og hand-sama. Våren 2024 vart det også vedteke eit forsvarsforlik som legg opp til ei kraftig opprusting av Forsvaret, og tidlegare i år vart Totalberedskapsmeldinga lagd fram.

Korleis påverkar Stortingets vedtak i desse sakene, og den endra sikkerheitssituasjonen, regjeringa si prioritering av og i transportsektoren, både budsjettmessig og på anna vis?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:59:51]: Regjeringen la som kjent fram Nasjonal transportplan 2025–2036 i en brytningstid, bl.a. med store utfordringer knyttet til klima, natur, en aldrende befolkning og færre yrkesaktive, og med en sikkerhetspolitisk situasjon som krever økt oppmerksomhet om beredskap og forsvar. De store utfordringene som jeg peker på der, medførte at vi la fram Nasjonal transportplan ett år tidligere enn det som er vanlig praksis. Regjeringen følger opp meldingen og prioriteringene gjennom de årlige budsjettene.

I den nye Nasjonal transportplan tar regjeringen flere grep for å tilpasse transportsektoren til en ny sikkerhetspolitisk hverdag. Et av de viktigste grepene er satsingen på vedlikehold og fornying, som gir sikker og pålitelig infrastruktur med god oppetid. Flere prosjekter og tiltak i planperioden understøtter både samfunnssikkerheten og det militære forsvaret av Norge og NATO. Transportberedskap og militær mobilitet er en viktig del av den nasjonale beredskapen og totalforsvaret.

Regjeringen har siden Nasjonal transportplan ble lagt fram, etablert et rammeverk for samhandling mellom transport- og forsvarssektoren. Dette vil sikre at vi får til en effektiv kartlegging og prioritering av militære behov for transportinfrastruktur. Vi styrker også det nordiske samarbeidet. Det er etablert et eget nordisk samarbeid om motstandsdyktighet og beredskap i transportsektoren.

En rekke fylkesveistrekninger er viktige for den militære mobiliteten. Regjeringen har i årets budsjett innført en øremerket tilskuddsordning for opprusting av bruer for militær mobilitet.

Som alltid vil ressursbruken i Nasjonal transportplan måtte tilpasses det samlede økonomiske opplegget som man har i et statsbudsjett.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:01:51]: Eg takkar for svaret. Å sikre ein robust infrastruktur er utruleg viktig ut frå mange ulike omsyn – for å binde Noreg saman, sikre aktivitet, busetjing, arbeidsplassar, vekst og verdiskaping – men det er klart at i den situasjonen som vi står i, er fokusering på ein ny sikkerheitspolitisk situasjon og beredskap noko som har fått auka vekt. Eg er heilt enig med statsråden i at den prioriteringa som ligg i Nasjonal transportplan knytt til å ta betre vare på det vi har, drift og vedlikehald, er viktig. Samtidig skjer det stadig ting rundt oss som viser at det er behov for å ta ytterlegare grep. Frå vår side, i Senterpartiet, meiner vi dette er viktig når ein skal sjå på rulleringa av NTP, og når det gjeld å få ein konkret plan for det som er tidskritisk å få

gjort noko med i komande periode. Vil statsråden vere positiv til å ta eit slikt initiativ?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:02:53]: La meg begynne med å si at jeg er enig med representanten i at dette er et viktig tematisk område, og det har forsterket seg. Det kommer til å bli et viktig område å debattere og ikke minst å handle på i årene som kommer.

I NTP-en er det flere strekninger i øst-vest-forbindelsen som er pekt ut. Det er f.eks. E14 i Trøndelag. Man har Meråkerbanen, som selvfølgelig er nevnt. Vi har Ofofbanen, som et konkret tiltak. I det statsbudsjettet som er vedtatt, peker vi på E45 Kløfta, som er et konkret prosjekt som også har i seg elementer av typen beredskap og sikkerhet.

Jeg er opptatt av det jeg pekte på i mitt innlegg, nemlig det faktum at vi nå lager et rammeverk sammen med Forsvaret for å få opp de prioriteringene som er aller viktigst for at vi skal kunne øke motstandsdyktigheten og sørge for å dekke militære behov. Det ser jeg fram til å motta fra Forsvaret etter hvert.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:03:58]: Eg takkar òg for det svaret. Det vil då vere interessant i neste omgang å høyre litt nærmare om framdrift i det som kan kome av eit slikt arbeid. Etter at Nasjonal transportplan vart lagd fram, har Stortinget òg inngått eit forsvarsforlik som girar opp innsatsen, som snakkar om ytterlegare auka behov. Totalberedskapsmeldinga har kome i etterkant. Rulleringa av NTP-en er viktig, men det er jo ein langsiktig prosess. Det går fleire år før ein får ein ny NTP som kunne ha sagt noko meir rundt det.

Dernest, når statsråden i det første svaret sitt sa at ein heile tida måtte tilpasse løyvingane i transportsektoren til den økonomiske verkelegheita og budsjettssituasjonen: Med den situasjonen Noreg står i, ser statsråden at det er behov for minst å halde seg på det nivået som NTP angjev? Eller er det nye signal frå regjeringa?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:05:02]: Til det siste: Jeg har ikke ment å sende noen nye signaler fra regjeringen, men det er alltid sånn at en nasjonal transportplan må innføres med de diskusjonene som alltid er i de årlige statsbudsjettene om handlingsrom. Også som en inngang til behandlingen av Nasjonal transportplan var vi veldig klar over at det er andre sektorer – særlig helsesektoren, men også forsvarssektoren – som vil måtte ta en større del av kaken framover. Det er ikke noe nytt i det, og det vil selvfølgelig ytterligere bare forsterke seg når det gjelder Forsvaret, etter det forliket som er inngått. Man må selvfølgelig hele tiden avveie, for bruker man penger på å styrke Forsvaret hvis det betyr at man ikke klarer å ivareta militær mobilitet, har man ikke oppnådd det som er hovedhensikten, nemlig

rett og slett å styrke forsvarsevnen til landet og ikke minst styrke det samarbeidet vi nå må ha med våre nordiske naboer. Det er veldig viktig at vi balanserer det på en god måte.

Spørsmål 7

Siv Mossleth (Sp) [12:06:15]: «Fattige Norge åpnet for 100 år siden seks nye jernbaner på 15 år. Rike Norge har ikke råd til å holde dem ved like, skriver NRK. Men Norge har råd til å øke antallet direktører i norsk jernbane til et hinsides høyt nivå. Etter oppsplittinga av NSB i flere selskaper har direktørene økt fra 11 til 114. Det er anslått til 206 millioner i året. Nesten et av tre tog var forsinket eller innstilt i 2023. Nattoget på Nordlandsbanen er innstilt til 2030, og det er for øvrig mangel på regularitet og pålitelighet.

Hva gjør statsråden?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:07:12]: Det er behov for økt vedlikehold og fornyelse av jernbanen, og det er et behov som har bygget seg opp over flere tiår. Man kan godt si at man over lang tid høstet av tidligere investeringer, mens fornying og vedlikehold av jernbanen ble nedprioritert. Da økte vedlikeholdsetterslepet, og det var også slik i en tidsperiode at jernbanestrekninger ble lagt ned. Store deler av infrastrukturen har allerede passert, eller er nær ved å passere, teknisk levetid. I tillegg gir klimaendringer et behov for utbedring av infrastrukturen.

I Nasjonal transportplan 2025–2036 la regjeringen fram en strategi for utvikling av jernbanen, hvor vår viktigste prioritering er økt innsats til drift, vedlikehold og fornying. Dette er fulgt opp i årets statsbudsjett. Det er regjeringens ambisjon å fortsette den satsingen de neste årene, slik at vedlikeholdsetterslepet etter hvert vil reduseres.

På begynnelsen av 2000-tallet var jernbanesektoren preget av omfattende innstillinger og forsinkelser. Regjeringen Solberg gjennomførte en jernbanereform som omorganiserte jernbanesektoren, innførte konkurranseutsetting og splittet opp NSB og Jernbaneverket, slik representanten beskriver.

Solberg-regjeringens intensjon om å forbedre måloppnåelsen for jernbanen var god, men jeg mener at oppsplittingen og konkurranseutsettingen ikke var den rette medisinen. Blant annet har det gitt en stor økning i antall direktører, som representant Mossleth påpeker.

Regjeringen Støre har stanset konkurransen om persontogtilbud på Østlandet, og togtilbudet ble direkteildelt Vy. Konkurransene om drift og vedlikehold av landets jernbaneinfrastruktur ble også stanset. Spordrift AS er tilbakeført til Bane NOR for å sikre helhetlig kon-

troll over tilstanden på jernbaneinfrastrukturen. Fra 2028 samles togtrafikken på Østlandet for å gi flere et bedre reisetilbud, og regjeringen har slått sammen de to statlige persontogsselskapene, Vy og Flytoget.

Sammen med den økte innsatsen på vedlikehold og fornyelse, vil dette på sikt gi et bedre tilbud for de reisende og for godsoperatørene på jernbanen.

Siv Mossleth (Sp) [12:09:26]: Jeg trodde ministeren skjønnte at jeg var spesielt opptatt av Nordlandsbanen, som er en vedvarende skandale på skinner, ifølge Avisa Nordland. NHO hører fra medlemsbedriftene at situasjonen er kritisk. Nordlandsbanen er en av våre viktigste ferdssårer, og den er ikke til å stole på i det hele tatt, sier NHO Nordland. Bedrifter får døgnbøter for ikke å levere i tide, de ansatte har lønnstap, og de mister tilleggene, bl.a. ved at de ikke får kjørt nattog. Det er viktig at vi holder på den kompetansen vi har, sier Geir Myrflott, regionleder i LO. LO krever at Nordlandsbanen blir prioritert for vedlikehold og tilførsel av nye lokomotiver. Hva er ministerens melding til LO og NHO? Og han kan begrense svaret til å gjelde Nordlandsbanen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:10:25]: Vi i Samferdselsdepartementet er godt kjent med den krevende situasjonen som er på Nordlandsbanen, og vi er kjent med at det har vært problemer med lokomotiver. Vi hadde den tragiske ulykken som dessverre også medførte et dødsfall, og det har gått ut over passasjerer og vareiere. Vi har også andre lokomotiver som har blitt skadet, eller som trenger fornyelse eller utskifting.

Det vi har sagt fra regjeringens side, er at vi ønsker å bistå, slik at vi så raskt som mulig kan gjenoppta et ordinært togtilbud på Nordlandsbanen. Det varslet vi Stortinget om i nysalderingen av statsbudsjettet for 2024. Vi tror den raskeste måten å gjøre det på, er å leie inn lokomotiver i påvente av de nye fjerntogene, som er bestilt og kjøpt til Nordlandsbanen, men som det dessverre tar noe tid før kan settes i trafikk – det er vel nærmere 2030. Så er det slik at det har vist seg å være noe komplisert å få tak i disse lokomotivene, men Norske tog jobber så godt de kan med å forsøke å skaffe til veie disse, og det håper jeg at de lykkes med.

Siv Mossleth (Sp) [12:11:31]: Jeg har vært to ganger i Ukraina. Veien inn der går selvfølgelig med tog, for luftrommet er stengt. Vi har fokus på sikkerhet og beredskap, det er viktig at Norge har Nansen-programmet, og at vi bruker penger på Ukraina. Vi har bevilget 85 mrd. kr. Likevel er situasjonen slik at det er bedre regularitet på togene i krigsherjede Ukraina enn det er i Norge, også ifølge NRK. Jeg synes det er veldig, veldig

vanskelig at vi har en minister fra Arbeiderpartiet som skyver på det, og ikke er mer foroverlent.

Når kan vi få togene i gang? Skal vi vente til 2030 før det kommer noen tog?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:12:35]: Det er altså ikke slik at det står på penger i denne saken, det har regjeringen håndtert i statsbudsjettet – et statsbudsjett som ble lagt fram av både Arbeiderpartiet og Senterpartiet. I denne saken er det som er hinderet for å reetablere togtilbudet raskt, at man må ha på plass disse lokomotivene. Jeg må bare si at jeg har tillit til at Norske tog er de som har den beste forutsetningen for å håndtere det. Jeg har i hvert fall ikke kompetansen til å skaffe de togene, de lokomotivene. Det er dessverre slik at dette ikke er hylleware, det er ikke veldig mange lokomotiver å velge i, men det er prosesser hvor Norske tog nå er i dialog med enkeltaktører for å forsøke å skaffe lokomotiver til å reetablere togtilbudet. Det håper jeg at man lykkes med. Det vil være til gunst både for dem som er passasjerer, og for vareeierne. Det er selvfølgelig viktig når vi har vært i en slik krevende situasjon, at man får reetablert togtilbudet.

Spørsmål 8

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:13:55]: «I Europautvalet 6. mars 2025 uttalte statsråden at: 'vi lenge har vært en del av energimarkedet i Europa [...] Markedsregelverket i ren energi-pakken utgjør ikke større endringer i dette bildet og er EØS-relevant. Regjeringen har vært tydelig på at det ikke er snakk om å benytte reservasjonsretten'. Ifølge Aftenposten 13. mars i år fortset arbeidet med dei fem rettsaktene i det norske EØS-byråkratiet, og tekniske tilpassingar har allereie kome langt.

Kvifor fortset arbeidet med å førebu implementering av dette EU-regelverket?»

Statsråd Terje Aasland [12:14:45]: Ren energi-pakken ble vedtatt i EU i 2018 og 2019 og består av åtte rettsakter. Regjeringen har besluttet at fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet skal tas inn i EØS-avtalen. Når fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet med underliggende rettsakter er innlemmet, vil det såkalte EØS-etterslepet på energiområdet være omtrent halvert. Dette er et tydelig signal om at vi i Norge tar våre EØS-forpliktelser på alvor. Det er viktig også fordi dette ikke er tiden for å skape tvil om EØS-avtalens troverdighet.

EØS-avtalen forplikter oss til å innlemme EU-regelverk i avtalen uten unødig opphold. Det betyr ikke at vi gjør dette ukritisk. Vi må bruke nødvendig tid og sikre

oss forståelse fra EU-siden for tilpasninger. Dette gjør seg også gjeldende for markedsregelverket i ren energipakken.

Jeg kan gjerne gjenta det jeg sa i Europautvalget 6. mars, nemlig at vi lenge har vært en del av energimarkedet i Europa, og at markedsregelverket i ren energipakken ikke utgjør større endringer i dette bildet. Regelverket er EØS-relevant, og regjeringen har vært tydelig på at det ikke er snakk om å benytte reservasjonsretten. Vi er imidlertid i en situasjon med stor ustabilitet i de europeiske kraftmarkedene, med høye og svært ustabile priser. Dette skyldes bortfall av russiske gassleveranser til EU og omlegging til et mer fornybart kraftsystem i Europa, i kombinasjon med rask utfasing av kjernekraft. Det er også utfordringer knyttet til enkelte EU-lands nasjonale energipolitikk, herunder spørsmål om prisområder. Regjeringen mener derfor det ikke er riktig å knytte oss tettere til det europeiske kraftmarkedet ved å innlemme disse rettsaktene i EØS-avtalen slik situasjonen er nå.

Det betyr ikke at vi ikke skal jobbe med disse sakene. Vi vil jobbe sammen med EU og europeiske land med å forberede det europeiske kraftsystemet. Også EU er opptatt av lavere og mer stabile strømpriser og er i ferd med å lansere nye tiltak for å redusere strømprisene og bedre Europas konkurransekraft. Vi vil ta aktivt del i diskusjonene knyttet til dette.

Det er også viktig å jobbe videre med markedsregelverket i en EØS-prosess. Blant annet er det viktig å forstå de siste endringene i EUs markedsregelverk, som ble vedtatt i 2024. Det vil være naturlig å ta med de siste endringene av regelverket når vi vurderer konsekvensen av innlemmelse i EØS-avtalen. Dette er et omfattende arbeid, og det er helt naturlig at vi jobber videre med dette på teknisk nivå, og at vi har en dialog med EU-siden. Dette arbeidet er sentralt, ikke minst for å ivareta norske interesser.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:17:27]: Eg undrar meg litt over dette svaret, for det som har vore kommunisert frå statsråden si side, er at det ikkje er aktuelt å innføre dei direktiva i Noreg, verken i inneverande stortingsperiode eller i neste stortingsperiode.

Det er jo ei rekkje direktiv som er uteståande frå norsk side, og det er litt overraskande at ein skal prioritere å jobbe med tekniske tilpassingar knytte til implementering av dette regelverket. Ein ting er å ha dialog med EU om korleis kraftsystemet utviklar seg, men ville det ikkje vere meir fornuftig å seie at nei, vi fryser alt arbeid med desse fem direktiva, og så sjåast vi igjen i 2030 og ser korleis utviklinga i EU då har gått. Kvifor fortset ein arbeidet i det norske EØS-byråkratiet med tekniske tilpassingar til desse direktiva?

Statsråd Terje Aasland [12:18:29]: Det er helt riktig oppfattet av representanten at vi ikke kommer til å innføre markedsregelverket og direktivene knyttet til det i denne stortingsperioden, og heller ikke i neste stortingsperiode. Det har vi sagt. Men det å løpe langt etter diskusjonene og prosessene i EU er med respekt å melde ikke å ivareta norske interesser. Skal vi kunne klare å ivareta norske interesser på en god måte, må vi jobbe sammen om det som er utfordringene.

Det er ingen tvil om at ustabilitet og svingninger i priser, og at Europa legger om sitt energisystem, er utfordrende for det norske kraftsystemet. Det er derfor vi har sagt at vi ikke ønsker å implementere markedsregelverket i neste stortingsperiode. Likevel: Det å ikke jobbe sammen med EU om det er å stikke hodet i sanden og på en måte dra det opp igjen i 2030, som representanten foreslår, og så lure på hva som da er konsekvensene. Det må være en veldig gal metode for å ivareta norske interesser.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:19:32]: Noko av grunnen til at eg spør, er at ein kan få inntrykk av at regjeringa har tenkt å vente med desse direktiva til 2030, men no argumenterer energiministeren med at det ikkje er fornuftig å setje prosessane knytte til implementeringa på pause. Det som er viktig for korleis det europeiske kraftsystemet fungerer, og konsekvensane for Noreg, er å sikre sterkare nasjonal kontroll, sørgje for å regulere flyten gjennom utanlandskablane, og sørgje for at vi ikkje gjer sånn som i dag, der ein får rekordstor eksport av straum og importerte, høge straumprisar tilbake igjen, som bl.a. har ein stor konsekvens for næringsliv og industri.

Kvifor fokuserer ikkje statsråden på og bruker ressursane på desse problemstillingane, og på å løyse dei, i staden for at det no vert brukt tid i departementet på tekniske tilpassingar for å implementere resten av fjerde energimarknadspakke?

Statsråd Terje Aasland [12:20:32]: Det er overhodet ikke snakk om fjerde energimarkedspakke nå. Vi forbereder oss og er forberedt og har dialog med EU. Jeg aksepterer at stortingsrepresentanten er totalt imot det, men skal vi ivareta norske interesser, må vi jobbe sammen om å ivareta norske interesser, også opp mot EU, for å få den utviklingen og den tilpasningen av regelverket som også tjener det norske kraftsystemet. Det har kanskje ikke gått opp for representanten ennå, men det er ganske vesentlig at vi faktisk gjør det.

Det å sette ting på pause for så å ta det opp igjen om seks år, mener jeg er en dårlig måte å tilnærme seg dette på. Vi ønsker selvfølgelig også å bidra til at vi kan påvirke utviklingen i EU når det gjelder kraftsituasjonen og kraftsystemet, og hvordan regelverket utvikler seg. Da

må det være dialog, da må det være konkrete forslag, og da må det foreligge tilpasningstekster.

For øvrig kan jeg avslutte med å si: Vi har full nasjonal kontroll over norske kraftressurser og norsk infrastruktur og hva vi skal gjøre til enhver tid.

Spørsmål 9

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:21:46]: «Matvareprisene har økt kraftig de siste årene. Dette rammer barnefamilier og folk med dårlig råd hardt. Matvareprisene økte med 7,5 pst. fra februar 2024 til februar 2025, det vil si godt over den generelle prisveksten på 3,6 pst. Konkurransetilsynet har nylig undersøkt marginer hos leverandører og dagligvarekjeder. De kom fram til at konkurransen i markedet er svak.

Hva er status på oppfølgingen av vedtakene Stortinget fattet i 2022 om regulering av dagligvarehandelen, og hvordan planlegger statsråden å ta dette arbeidet videre?»

Statsråd Cecilie Myrseth [12:22:31]: Først vil jeg takke for et viktig spørsmål, som vi også diskuterte tidligere i dag – ikke så veldig overraskende, for høye matvarepriser er noe folk merker i sin hverdag. Matvareprisene har økt mye, sammen med generelt høy prisstigning i samfunnet, noe som merkes særlig for dem som har minst.

Konkurransetilsynets undersøkelser viser at det er god lønnsomhet i bransjen, og resultatene er også utelukkende i samsvar med svak konkurranse. Vi er helt enig med representanten i at vi trenger å få opp konkurransen i dagligvarebransjen, og derfor har vi jobbet med det siden vi kom i regjering. Vi har kommet med mange tiltak, gjennom en tipunktsplan, for å styrke konkurransen i dagligvarebransjen. Vi har også styrket Konkurransetilsynet gjennom flere runder med økte bevilgninger og ikke minst et nytt verktøy.

Jeg har troen på markedsetterforskningsverktøyet som slår inn 1. juli, som ble vedtatt her før jul. Man har i Storbritannia vist til at det har hatt stor effekt for forbrukerne der. Jeg håper vi vil se de samme virkningene i Norge, ikke bare når det gjelder dagligvarer, men i mange bransjer som trenger å få opp konkurransen. Det er viktig.

Vi tar også grep nå for å gjøre loven om god handelskikk mer effektiv. Forslaget om å styrke håndhevingen av loven er nå på høring. Andre endringer i loven vurderes også, f.eks. knyttet til bruken av egne merkevarer og rabatter. Det er forslag vi planlegger å sende på høring i løpet av våren. Vi har også innført forbud mot negative servitutter, som er viktig for å sikre bedre tilgang til gode butikklokaler.

Alle disse tiltakene er en del av oppfølgingen av Stortingets vedtak fra 2022. Også i år er Konkurransetilsynet bedt om å prioritere dagligvarebransjen. Da skal tilsynet bl.a. prioritere å kartlegge forskjeller i innkjøpspriser, eksklusive leiekontrakter for butikklokaler og om negative servitutter fremdeles brukes. Konkurransetilsynet har også fått i oppdrag å kartlegge markedsandeler, selskapsstrukturer og egne merkevarer årlig. Det gjør det lettere å vurdere eventuelle nye tiltak.

Det er mange forslag i debatten om konkurranse, og jeg deler virkelig ønsket om og behovet for å få opp konkurransen i dagligvarebransjen. Det er viktig for folk både at man får økt konkurranse, at man får riktige priser, og at man har godt utvalg over hele landet. Jeg tror ikke det er ett tiltak alene som løser det, det er summen av de mange og kontinuerlig press og oppmerksomhet på disse utfordringene. Jeg ser fram til både å diskutere tiltak etter hvert og å jobbe med dette videre.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:25:33]: Jeg takker for et grundig svar fra statsråden. Det er helt riktig at det har vært større politisk oppmerksomhet rundt dette de siste årene, for så vidt i takt med at prisene også har steget veldig mye, og at stortingsflertallet har vedtatt og dagens regjering har gjennomført mange nye tiltak. Det gjenstår likevel å se en konkret effekt av det.

Det som er utfordringen i dagligvaremarkedet, er at samtidig som vi diskuterer dette politisk, ser vi en større og større maktkonsentrasjon i dagligvarebransjen. Vi har i praksis det som er et oligopol, der det er veldig få aktører som kontrollerer verdikjeden, nærmest fra maten blir produsert, og til den havner på bordet hjemme hos oss. I sånne tilfeller er det behov for politikk for å få til mer konkurranse. Vil regjeringen og statsråden vurdere mer inngripende tiltak eller endret lovgivning som gir mulighet til å splitte opp det som i praksis er et oligopol i dag?

Statsråd Cecilie Myrseth [12:26:35]: Vi vil både vurdere og komme med nye tiltak for å sikre bedre konkurranse i dagligvarebransjen, men det er et ganske radikalt og inngripende tiltak om man skal gå inn og splitte opp selskaper i et marked. Det er vel bare et par ganger i nyere historie det har skjedd. Det er også viktig å huske på at dette heller ikke er en særnorsk utfordring. Det er en utfordring som man ser rundt om i veldig mange land, at man har for lav konkurranse, og at det er få og store aktører som har kontroll over dagligvaremarkedet. Jeg mener vi skal komme med flere tiltak, men jeg tenker at det er et i overkant inngripende tiltak å legge på bordet. Jeg tror vi har mer å hente av også å lære av andre land som har fått til ting. Derfor foreslo vi, og har fått vedtatt, et markedsetterforskningsverktøy, fordi det viser seg faktisk å fungere.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:27:39]: Takk igjen for svaret. Det er helt riktig at det er radikalt med strengere konkurranselovgivning som gir myndighet til å gå inn og i praksis splitte opp selskaper, men det er noe som også diskuteres internasjonalt nå, både i Europa og i USA, fordi man ser en utvikling på mange områder hvor det blir færre, men større selskaper, som så kan misbruke sin markedsrett til å sette altfor høye priser. Norge bør følge med på utviklingen også internasjonalt og fortløpende vurdere behovet for strammere konkurranselovgivning i Norge, som igjen gir grunnlag for bedre konkurranse.

Spørsmålet er: Hvordan vil regjeringen nå følge opp og vurdere effekten av det nye markedsetterforskningsverktøyet? Hvordan kan man evaluere og se om det faktisk fungerer? For det er ingen tvil om at vi har vedtatt politikk her som ikke ser ut til å ha tilsiktet effekt, den effekten som vi hadde håpet.

Statsråd Cecilie Myrseth [12:28:40]: Nå er det viktig først at disse lovendringene trer i kraft. Det skjer om noen måneder. Det å følge opp den typen lovgivning er alltid veldig viktig, for å se om den fungerer etter intensjonene. Gjennom dette verktøyet kan jo Konkurransetilsynet også i ytterste konsekvens pålegge selskaper å selge ut deler av virksomheten sin, dersom man tenker at det er forholdsmessig og nødvendig. Nå har vi nettopp fått på plass en lovendring, som jeg er glad for at Stortinget stilte seg bak. Den må få lov til å virke, og vi vil forhåpentligvis se effekter av den, slik man har sett i stort monn i Storbritannia. Så får vi ta det når den har fått virke litt.

Spørsmål 10

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:29:44]: «Nylig la regjeringen frem forskningssystemmeldingen. Meldingen kommer i en tid med stor global uro knyttet til politiske grep fra den amerikanske administrasjonen. Fjerning av forskningsresultater fra offentlige nettsteder og kutt i forskningsbevilgningene kan få store konsekvenser også for norske forskere, for de bruker disse viktige databasene i sitt arbeid.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at viktige forskningsdata ikke går tapt, er tilgjengelige og til å stole på?»

Statsråd Sigrun Aasland [12:30:19]: Tusen takk for et viktig spørsmål. Representanten peker på en utvikling som vekker uttalt bekymring blant mange norske aktører. Jeg deler denne bekymringen. I et uformelt møte med representanter fra forskningsmiljøer i Norge 6. mars kom det fram at spesielt innenfor klima- og mil-

jøfeltet og helsefeltet er det nå bekymring for tilgangen til amerikanske datasett og brudd i eller bortfall av viktige tidsserier som følge av tiltakene i den amerikanske administrasjonen.

Disse miljøene varsler om at tilgangen til amerikanske datasett, spesielt innenfor klima, meteorologi og jordobservasjon, plutselig ikke er tilgjengelig lenger. Innenfor helse er det primært bekymring for tilgang til data knyttet til global helse, men denne problematikken kan også gjelde for andre fagfelt.

I en uoversiktlig situasjon som nå må norske forskningsinstitusjoner og forskningsmiljøer jobbe med sine nettverk internasjonalt for å få oversikt over situasjonen. I Norge er det Sigma2 som har ansvaret for lagring av vitenskapelige data. De drifter det nasjonale lagringssystemet NIRD, som gir forskere tilgang til tjenester for alle vitenskapelige disipliner som krever ressurser for sikker lagring, bearbeiding og publisering av forskningsdata.

For tiden er det en økende bekymring, bl.a. i forskningssektoren, knyttet til tilgangen til forskningsdata, og det kan tilsi et behov for å flytte eller vurdere å flytte data fra utlandet til Norge. Det er forskningsmiljøene selv som vurderer dette behovet. De jobber nå for å få oversikt over både typer og mengder av data som potensielt må flyttes. Så må Sigma2 ta imot og lagre. Litt avhengig av hvor store behov for lagring som eventuelt oppstår, må jeg også vurdere behovet for å øke datalagringsskapasiteten.

For å følge dette arbeidet har Forskningsrådet nå satt ned en egen innsatsgruppe for å kartlegge både hvordan situasjonen påvirker forskning i Norge, hva som må gjøres videre, og hvordan vi kan koordinere innsatsen.

Dette er ikke en særegen norsk utfordring. Det er en utfordring vi deler med mange andre land. Jeg har akkurat i dag hatt et møte med mine nordiske kollegaer, der vi bl.a. kom inn på denne tematikken. Vi kommer til å fortsette å jobbe med dette framover både i Norge, i Norden og i Europa.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:32:31]: Mens forskningsdataene fjernes, sluker bl.a. kunstig intelligens og språkmodeller ekte og uekte informasjon raskt. Det er interessant at statsråden nevner nordisk samarbeid, for i stortingsmeldingen skrotes kravet til utenlandske stipendiater og doktorer om å ta noen studiepoeng i norsk mens de fullfører sine grader med lønn fra staten. Hensikten med kravet var å styrke norsk fagspråk, all den tid engelsk truer med å dominere, mens språk og fagspråk blir stadig viktigere.

Er ikke statsråden bekymret for at norsk fagspråk svekkes mens kunnskap og språkutvikling står i en informasjonskrig?

Statsråd Sigrun Aasland [12:33:19]: Jeg deler representantens bekymring for norsk som fagspråk, og det jobbes også mye med å bevare norsk som fagspråk i sterke forskningsmiljøer. Så er det sånn at forskningen er global. Skal vi fortsatt ha verdensledende forskning i Norge, må forskere i Norge være koblet på internasjonale forskningsmiljøer.

Språkkravet som ble varslet innført, utgjorde for få poeng til faktisk å kunne forske, formidle og publisere artikler på norsk. Det ble mer en barriere for å tiltrekke seg flinke forskere til Norge. Derfor har vi nå varslet at vi vil sende på forkortet høring en mulighet for å fjerne dette språkkravet. Det betyr ikke at vi ikke skal jobbe med å bevare norsk som akademisk språk – det gjør vi på veldig mange andre måter – men vi må justere virkemidler når vi ser at de bidrar til andre ting enn det intensjonen var.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:34:14]: Jeg vil mene at det at stipendiater fra utlandet tilegner seg noe norsk fagspråk og norsk forståelse og kunnskap, er verdifullt, all den tid de også tar del i samfunnet og gjerne gjør bekjentskaper, etablerer seg og kanskje til og med får jobb.

Informasjonskrigen har også en sosial og geografisk side. Regjeringens strategi fra april 2024, Strategi for å øke næringslivets investeringer i forskning og utvikling, hadde en analyse av den regionale skjevdelingen av forskningsinnsatsen og slo fast at de næringsrettede virkemidlene skal vurderes ut fra hvordan de treffer næringslivet i ulike deler av landet.

Det regionale er det ingen spor av i stortingsmeldingen. Er det bevisst eller ubevisst at regionalt forskningsarbeid er utelatt?

Statsråd Sigrun Aasland [12:35:07]: Systemmeldingen om forskning som jeg la fram for kort tid siden, handler om hvordan vi skal sørge for å innrette forskningen som er med på å løse store samfunnsutfordringer, i en tid der vi opplever uro og uforutsigbarhet. Det blir større behov for å sikre så mye data som nødvendig og samtidig opprettholde åpenhet og ikke minst for å delta i store internasjonale, viktige forskningsprosjekter om globale utfordringer.

I denne stortingsmeldingen og på andre arenaer har jeg også vært opptatt av at vi trenger å øke norsk næringslivs bidrag til forskning. De siste ukene har jeg hatt stor glede av å reise rundt og besøke mange fremragende forskningsmiljøer på norske universiteter og høyskoler. Det foregår veldig mye godt arbeid, særlig med å knytte seg til regionale næringsmiljøer og få opp samarbeid mellom universiteter og institutter og de regionale og lokale bedriftene. Det er et arbeid som også blir viktig

framover når vi skal se på hva slags virkemidler vi kan styrke for å få mer av slike bidrag.

Spørsmål 11

Tage Pettersen (H) [12:36:23]: «På bakgrunn av grundige vurderinger anbefaler Bufdir å beholde masterkravet for ansatte i barnevernet. 'Oppheving av masterkravet får store negative konsekvenser og få positive konsekvenser', skriver direktoratet i en rapport. I den står det svart på hvitt at de eventuelle positive virkningene er 'små og kortsiktige sett i forhold til de negative'.

Kan statsråden forklare hvorfor regjeringen likevel vurderer å skrote kompetansekravet i barnevernet, tross faglige råd som advarer mot at kvaliteten i barnevernet vil bli dårligere?»

Statsråd Lene Vågslid [12:36:55]: Takk for spørsmålet. Kompetansekravet i det kommunale barnevernet gjeld i dag for mange av dei tilsette, og etter 2031 må dei fleste ha relevant mastergrad for å kunne jobbe i tenestene.

Det er delte meninger om masterkravet. I høringa til kvalitetsløft i barnevernet, som regjeringa snart skal leggje fram, blei det difor stilt spørsmål ved om kompetansekravet bør opphevast. Eg er godt kjent med dei momenta direktoratet peikar på i si vurdering av spørsmålet, og det er viktig å anerkjenne at barnevernstilsette skal måtte handtere vanskelege faglege problemstillingar og dilemma i sitt arbeid. Dette kjem godt fram i Bufdir sin rapport. Kompetansebehovet i det kommunale barnevernet må tas på alvor. Eg meiner likevel at me må sjå breiare på problemstillinga enn det direktoratet har gjort i sin rapport. I ei tid der kommunar opplever stor mangel på arbeidskraft, må ein forvente at rekrutteringsutfordringane kan bli større i åra som kjem, og dette kjem òg til å påverke barnevernet.

Me må så langt det er mogleg sikre at både barnevernstenesta og andre kommunale tenester har nok folk i framtida, og den dimensjonen ser eg at ikkje har blitt vurdert nærmare i Bufdir sin rapport. Rapporten inneheld heller inga grundig vurdering av om kompetansebehovet i barnevernet kan bli møtt på andre måtar enn gjennom omfattande krav, og eg meiner det er nødvendig at me òg ser på alternativ.

Regjeringa kjem om kort tid til å leggje fram ein proposisjon om kvalitet i barnevernet for Stortinget, og eg vil kome tilbake til dette temaet då.

Tage Pettersen (H) [12:38:42]: Takk for svaret. Barnevernet skal, som vi er enige om, sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får rik-

tig hjelp til rett tid, og da må vi stille tydelige krav til kvalitet og kompetanse. Når hjelpen svikter, kan konsekvensene bli svært alvorlige og noen ganger helt fatale.

Bufdir skriver at

«kompetanse i barnevernstjenesten er en medvirkende årsak til svikt i tilbudet til barn og unge som har vært utsatt for grov vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt».

Bufdir konkluderer med at en oppheving av masterkravet vil føre til lavere kvalitet, økt turnover og en svekket legitimitet. I en nylig høring om nettopp masterkravet advarte over 50 høringsinstanser mot å reversere kravet, og kun fire støttet en reversering, så jeg vil ikke si at det var så veldig delte meninger.

Hvordan vurderer statsråden risikoen for at barn utsatt for alvorlig omsorgssvikt får dårligere hjelp dersom disse utfordringene Bufdir påpeker, forverres?

Statsråd Lene Vågslid [12:39:45]: Som eg sa i mitt fyrste svar, meiner nok eg at premisset til Bufdir er litt for smalt i forhold til problemstillinga me diskuterer, og som har vore på høring. Det er ingen tvil om at det er behov for god kompetanse i det kommunale barnevernet. Det er heller ingen tvil, meiner eg, om at det å vere personleg eigna og ha erfaring har betydning for det kommunale barnevernet. Difor meiner eg at me ikkje bør avgrense problemstillinga til at kompetansekravet er det einaste moglege verkemiddelet for å ivareta kompetansebehovet i det kommunale barnevernet. Det sentrale spørsmålet er korleis me best kan sørgje for god kompetanse og god kvalitet i tenestetilbodet, og der meiner eg krav til kompetanse, som me har hatt på høring, er eit av fleire verkemiddel.

Tage Pettersen (H) [12:40:33]: Igjen takk for svaret. I den nevnte rapporten skriver Bufdir at det ikke er slik at enkelte oppgaver skiller seg ut som mer krevende enn andre, og de skriver:

«Behovet for mastergrad er etter vår vurdering, og etter innspill fra sentrale aktører, gjennomgående for alle arbeidsoppgaver.»

Høyre og Bufdir er jo heller ikke alene om å mene dette. Arbeiderpartiet må stanse rasingen av barnevernets viktigste kvalitetsløft på 40 år, heter det i et brev til Støre-regjeringen fra bl.a. Landsforeningen for barnevernsbarn, Norsk Fosterhjemsforening, Akademikerforbundet og SOS-barnebyer, for å nevne noen av dem som har signert.

Er statsråden enig med Bufdir i at det er «uheldig dersom barn og familier med komplekse behov møtes av ansatte med ulikt, og tilfeldig, kompetansenivå»?

Statsråd Lene Vågslid [12:41:24]: Eg kjem om kort tid til å leggje fram kvalitetsløftet for barnevernet, ein proposisjon og ein meldingsdel, før påske. Eg vil kome tilbake til fleire av desse momenta då.

Hovudspørsmålet til representanten var kvifor Arbeidarpartiet og regjeringa har vurdert å oppheve kompetansekravet, og det meiner eg at eg har svart på. Så er det vurderingar me no skal gjere. Eg vil tillate meg å seie at det finst mellomvariantar av å behalde kravet me har i dag, og å oppheve det heilt, og mitt inntrykk etter møtet med både organisasjonar og aktørar i barnevernet er at det er fleire som ynskjer seg meir fleksibilitet i krava. Men representanten har òg heilt rett når det gjeld dei aktørane han viser til. Alle dei momenta som er spelte inn i forbindelse med arbeidet med kvalitetsløftet, vil eg både gå igjennom og vurdere, og så kjem eg tilbake i kvalitetsløftet når det blir lagt fram.

Presidenten [12:42:19]: Sak nr. 2 er dermed omme.

Sak nr. 3 [12:42:21]

Referat

Presidenten [12:42:23]: Det foreligger ikke referat.

Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.43.

